

Півстолітній ювілей

Історія моєї школи

Частина I

Ця книга не є спробою задокументувати в хронологічному порядку події із життя школи.

Це зібрання спогадів адміністрації, учителів, випускників. Написані не літераторами рядки сповнені теплом, щирістю почуттів, а отже будуть цікавими для тих, хто причетний до великої родини школи 9.

Ідея – Бондар С.М.

Виконавці: Завалій Л.П., Лук'яненко А.Б., Зарва М.М.

Оформлення – Холодьон Ю.В.

Конотопська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 9

Адреса: вул. Сарнавська, 38а, м. Конотоп, Сумська область, 41600, телефон 6-75-09.

Email: school9kon@ukr.net

Філія школи: вул. Вирівська, 23а, м. Конотоп, Сумська область, 41600, телефон 6-36-15.

О школа рідна! Ти світило в небі
 Вже протягом п'ятдесяти літ.
 Дев'ята! Не забудемо про тебе,
 Про школу пам'ять міцна, як граніт

Улюблені парти, всім пам'ятні жарти,
 І книжка, і зошит, і глобус, і карти.
 Тут зріють таланти, міцніють надії,
 А потім з літами збуваються мрії.

Надійна підтримка, пробудження думки,
 А ще і довіра, і дружні стосунки.
 Це злагода, дружба в шкільнім колективі,
 Де всі педагоги і діти щасливі!

Фоменко В.М.,
 учитель фізичної культури

З цього починалася школа...

Конотопська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 9 розташована у мальовничому й разом з тим історичному місці – на території колишнього маєтку родини Драгомирових. Оточена затишними старовинними вулицями школа потопає в зелені дерев. З вікон верхнього поверху відкривається чудовий краєвид на заплаву річки Єзуч.

Рішенням Конотопської міської Ради депутатів трудящих від 26 січня 1962 року під будівництво школи № 9 було виділено земельну ділянку по вулиці Карла Лібкнехта (нині вул. Сарнавська) в розмірі 1,5 га. Будівництво нової школи було доручено УКС. Школа будувалася за типовим проектом, прив'язку проекту здійснено «Облсумипроектом». На спорудженні школи працювали такі бригади:

- муляри – бригадир Проценко Іван Йосипович;
- мозаїчники – бригадири Мірошніченко Володимир Іванович, Воронець Григорій Павлович;
- робітники транспорту – бригадир Москвіна Марія Іванівна;

- сантехніки – бригадир Головань Микола Миколайович;
- електромонтажники – бригадир Потеряйко Андрій Петрович;
- старший виконроб – Єресько Степан Леонтійович;
- майстер – Скоропад Іван Олександрович.

За планом будівельної ділянки усі роботи потрібно було закінчити до лютого 1966 року. Проте будівельники взяли на себе зобов'язання закінчити школу до початку нового навчального року. Велику допомогу надали учні старших класів школи №1, прийнявши рішення відпрацювати влітку кілька днів по три години на новобудові. Рішенням виконавчого комітету Конотопської міської ради депутатів трудящих від 16 липня 1965 року постановлялося:

«Школу-новобудову відкрити з 16 серпня 1965 року, присвоївши їй назву Конотопської середньої школи №9, з українською мовою навчання, на 964 учнівські місця з 24 класними кімнатами».

В урочистості відкриття школи відбулося 1 вересня 1965 року. На торжество зібралися гості, учителі, батьки. У святково прикрашеному залі вишикувалися учні. Під звуки духового оркестру внесли прапор школи.

Сторінки шкільного літопису зберігають спогади перших учнів про відкриття школи:

«Вітати учнів з новим навчальним роком у новій школі прийшли заступник голови міської ради Г.І.Манзя, секретар міськкому партії О.Я.Рибалко, начальник КБУ М.С.Секутуров, старший виконроб С.Л.Єресько, головний інженер будівництва А.Я.В'язовченко. Директору школи Миколі Михайловичу Даньку був вручений будівельниками символічний ключ від школи як знак початку життя нового навчального закладу. Микола Михайлович від імені вчителів, батьків, учнів подякував будівельникам за такий подарунок для конотопської дітвори. На урочистостях виступили з вітальними промовами високі гості, учитель школи Л.М.Ченцова, комсорг школи Галина Куземко, першокласниця Валентина Кривошеєва. Пролунав дзвоник. Він кликав усіх до світлих кімнат, де ще залишався запах фарби, де чекали на дітей нові сучасні парти, нові цікаві справи, ще не вивчені закони наук».

Школа була розрахована за проектом на 964 навчальні місця, 24 класні кімнати, у ній були обладнані сучасні кабінети технічних засобів, фізичний, хімічний, біологічний, а також світлий і просторий спортивний зал, діяла міжрайонна фільмотека, яка постачала навчальними фільмами школи Конотопського, Буринського, Кролевецького районів. У 1965-1966 навчальному році в школі працювало 25 класів.

*Очолив школу-новобудову
і впродовж майже двох
десятиліть був незмінно
її директором –
Микола Михайлович ДАНЬКО*

Другим директором школи став *Юрій Борисович Попко*, який упродовж 28 років продовжував усталені традиції та працював над удосконаленням навчально-виховного процесу, розвитком матеріально-технічної бази школи.

*Мемуари
Юрія Борисовича Попка,
директора школи
з 1982 року до 2010 року*

Моя перша зустріч зі школою відбулася 15.08.1978 року. Саме в цей день я вирушив на роботу в якості молодого фахівця після закінчення Курського педагогічного інституту.

Перше враження: школа велика, сучасна, світла, скляний вестибюль, широкі та довгі рекреації, люмінесцентне освітлення. Словом, школа вигідно відрізнялася, наприклад, від школи №13, де я навчався. Пізніше стало відомо, що тут була втілена кабінетна система, викладання предметів велось українською мовою, що стало для мене справжнім випробуванням після російського ВНЗ. У цей же день відбулася співбесіда з директором Даньком М.М. Запам'яталася доброзичлива посмішка, допитливий погляд, цигарка на попільниці, яка постійно диміла. Оформлення кабінету було дуже скромним. Двері кабінету не зачинялися. Нетерплячі відвідувачі (мабуть, учителі) намагалися негайно вирішити свої питання.

Призначили мене вчителем географії, трохи пізніше – основ держави та права, астрономії, а ще завідуючим кабінетом географії, а ще керівником географічного гуртка, а ще, чого я ніяк не очікував, класним керівником 8-А класу. Стало зрозуміло: усе на молодого!

Познайомився з учителями. Першою була вчитель історії Лукаш М.Т., яка дуже поспішала передати матеріальні цінності географічного кабінету, які тимчасово були записані на неї. Марія Трохимівна була моїм педагогічним наставником.

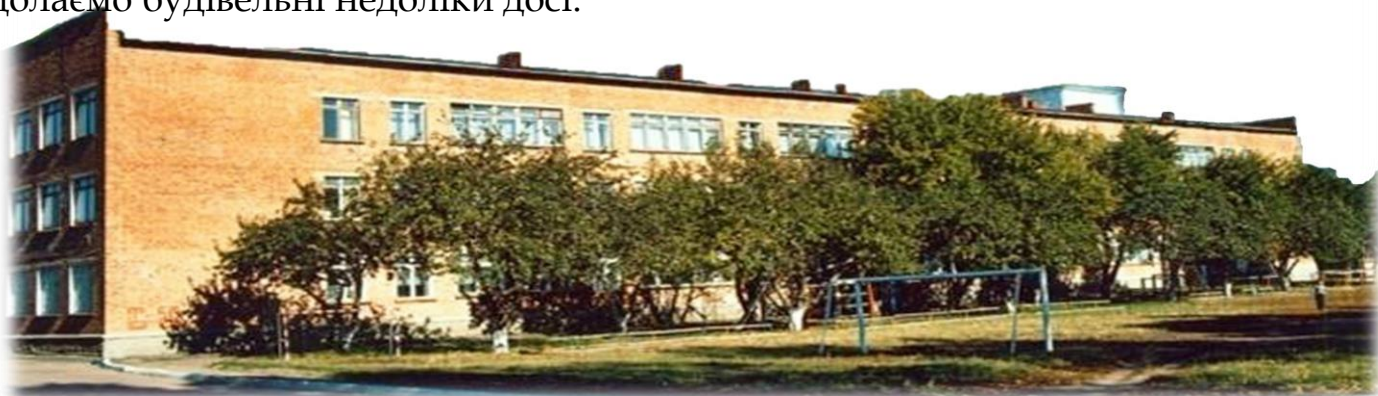
Пізніше познайомився з Каргою М.Я. Ми стали колегами, класними керівниками 8-А і 8-Б класів. Працювали разом. Марія Яківна - парторг, мала не останнє слово в колективі та високий авторитет.

Чоловіків-вчителів було небагато. Гирич В.Ф. – фізик, опанував передову методику Шаталова (опорні конспекти, або опорні листи, символи, багаторазове повторення, озвучення символів, тощо). Волков І.П. – учитель історії, оптиміст, поет, чудовий співрозмовник. Фоменко В.М. – учитель фізичної культури, фанат своєї справи. Орленко А.Т. – військовий керівник, учитель музики, фронтовик, кавалер трьох Орденів Слави, гордість школи. Привілейовані особи – Коженко В.А., учитель історії, та вчитель трудового навчання Проскурін Г.П. Вони могли виготовляти стенди, писати плакатним пером, тому знали собі ціну. Своєрідна еліта школи – Лісогор Т.В. і «залізна леді» Руденко Н.В., математики – Турута М.М. і Доленко О.Д. Я дуже вдячний цим учителям за життєву науку.

Адаптація до школи тривала не один рік. Але якось втягнувся. У голові все перемішалося: уроки, заходи, екзамени, олімпіади, табори... Та й ще за пропозицією організатора позакласної роботи Ченцової Л.М., людини енергійної, вимогливої (мені завжди здавалося, що вся влада в школі належала саме їй) мене залучили до роботи в клубі вихідного дня. Так я був позбавлений законного вихідного дня: відмовити Лідії Михайлівні я не міг.

Одного разу після зимових канікул, мене несподівано викликали в міськво й без довгих умовлянь, не вислухавши моїх аргументів, призначили в.о. директора. Затримався на посаді більше 28 років. Особисте життя, родина – на другий план. Школа - понад усе!

Досвіду бракувало. Проблем було дуже багато. Не вистачало меблів, підлога в спортзалі, рекреаціях, майстернях в аварійному стані, узимку холодно, улітку жарко, дах протікав, на плацу величезна калюжа, яка ніколи не висихала, паркана не було. Застаріле обладнання котельні, електро- та водомереж, приводили до частих аварійних ситуацій. Це результат якості будівництва, мабуть, будівельники дуже поспішали завершити всі роботи до урочистого відкриття школи. Тож, долаємо будівельні недоліки досі.

Я часом був у розпачі, не знав з чого починати. Але поруч були досвідчені заступники Килиб Т.П., Головачова Г.О., щойно призначена на посаду організатора Бабак А.І., Данько М.М., який певний час викладав історію. Працювали разом. Колегіально приймали важливі рішення. Я прислухався до них. Суперечок ніколи не було.

Ставлю собі питання:

- Чому саме мене призначили на посаду директора? З яких міркувань? Я лідер?
- Ні!
- Ініціатор?
- Ні!
- Мріяв стати директором і подавав сигнали?
- Ніколи!

Мабуть, це сталося тому, що в Конотопі, на відміну від інших міст, переважали чоловіки-директори. Тож, за існуючою традицією, вірогідно, підхопили й мене.

У цей час на північній околиці міста інтенсивно будувалися заводи, а разом з ними житловий масив. Кількість населення мікрорайону зростала. Збільшувався попит на російську мову навчання, якій партійною ідеологією надавався виключний статус мови міжнаціонального спілкування. Відповідно до цих постанов почали здійснювати набір до першого класу з російською мовою навчання. Провідним предметом стає російська мова та література, а українська мова та література перейшли на другий план. Кількість учнів стала стрімко зростати. За кілька років школа стала найбільшою в місті й, відповідно, перетворилася у двозмінну з переповненими класами, що додало певних труднощів у роботі. 800 учнів на першу зміну й 800 – на другу. Робочий день розпочинався о 7:30 і завершувався о 19:30. Про модернізацію не могло бути й думки - тільки б день протриматися.

Разом з демографічним процесом відбувалося природне омолодження педагогічного колективу. На зміну нашим ветеранам прийшли молоді вчителі. При прийомі на роботу при всіх рівних

умовах перевагу надавав чоловікам. У результаті такого підходу в школі працювало аж 17 чоловіків-учителів, високих, струнких, розумних. І кожен з них вніс свою хвилю в роботу школи. Ми разом виконували будівельні роботи, підтримували порядок на масових заходах. Я пишався ними, підтримував морально та матеріально. Разом з ними в школі з'явилося обладнання для дискотеки, склався культ баскетболу. Здавалося, що в баскетбол грала вся школа: учні, учителі, учителі з учнями, запрошували гостей з інших шкіл і навіть команду дорослих баскетболістів заводу «Червоний металіст». І були непереможними.

Був і аматорський театр. Актори – учителі та учні. Головний режисер – Данилов Є.О. Костюми, декорації виготовлялися зі...штор. Уявіть мій стан! Вистави грали в школі, БК КЕМЗ і збирали сотні глядачів. Цих заходів не було в планах школи чи міськво. Ідеї зароджувалися не «згори», а «знизу». Явище, коли вчителі та учні діють разом, педагогіка називала співпрацею. На мій погляд, це була справжня співпраця учнів і вчителів. Хочу відразу попередити, що моєї ініціативи тут не було. Моя заслуга полягала в тому, що не заважав і був переважно глядачем та уболівальником.

Хотів би зауважити, що наша школа в місті мала своє обличчя, своїх особистостей. На олімпіадах учні виступали достойно (це тоді, коли олімпіади були для учнів, а не для вчителів). Були й переможці Республіканських олімпіад. Сергій Коханчук два роки поспіль займав II і III місце на республіканських олімпіадах з географії. Школа протягом багатьох років тримала першість в міських спортивних спартакіадах, творчих конкурсах. Працював великий і малий хор під керівництвом О.М. Курочкіної. Старше покоління добре пам'ятає «золоті голоси» школи М. Восканян, Г. Слісаренко, Н. Бондар та ін. Особливе місце традиційно приділялося початковій військовій підготовці та патріотичному вихованню. Завдяки зусиллям військового керівника Лопачова В.Я., численна група юнаків випускників обрали професію захисника Вітчизни. Відповідально ставилися й до організації відпочинку учнів. До речі, усі табори працювали в три зміни. У селі Карабутово й Підлипне на базі місцевих господарств, які спеціалізувалися на вирощуванні овочів, організовувалися табори праці

та відпочинку. Тут корисно відпочивали й працювали до 300 учнів за зміну. Традиційно підтримували зв'язки з Конотопським лісництвом по догляду за лісовими насадженнями. Учні отримували зарплату. Які були можливості! Скільки невинувато втрачено сьогодні!

Науково-методична робота будувалася навколо питань, які були в тренді. Оптимізація навчально-виховного процесу, наукова організація праці вчителів, учнів, удосконалення навчально-виховного процесу в умовах кабінетної системи.

Традиційно важко вирішувалося подолання правопорушень, а також й важких злочинів. Цілеспрямовано тримали питання під контролем. Іноді доводилося відповідати директору школи, як в адміністративному плані так і по партійній лінії за недоліки у вирішенні питань з попередження правопорушень.

У радянські часи освіта, як і вся країна, була заполітизована. Обов'язковим атрибутом був ленінський зал, портрет Леніна в кожному класі над дошкою, у початкових класах, портрет Леніна в дитинстві. Проводилися партзбори, відкриті та закриті, які часто дублювали рішення педрад, комсомольські збори. Учителі-комуністи були шефами учнів-комсомольців. Особливе місце займали політзаняття вчителів з оволодіння марксистсько-ленінською теорією. Пропагандист, як правило, член КПРС. Це відповідальне партійне доручення. Під керівництвом парторганізації готувалися до державних свят. До демонстрацій підбирали гучні гасла на «злобу дня», потім наносили на червону тканину білою фарбою. От би ці гасла хоча б на 1% були втілені в життя!

У будь-яких промовах на лінійці, педраді, зборах відображався поточний політичний момент і турбота партії та уряду про дітей і вчителів. Директор школи теж був фігурою політичною, як правило членом партії. Виборча кампанія без школи не уявлялася. Директор – голова виборчої комісії, учителі – члени комісії.

Одночасно з організацією навчально-виховного процесу працювали над поповненням і модернізацією матеріальної бази школи. Меблеве питання допомогли вирішити колеги – директори шкіл №2 Воробей М.М. і №4 Островський А.Ф. «Добували» меблі,

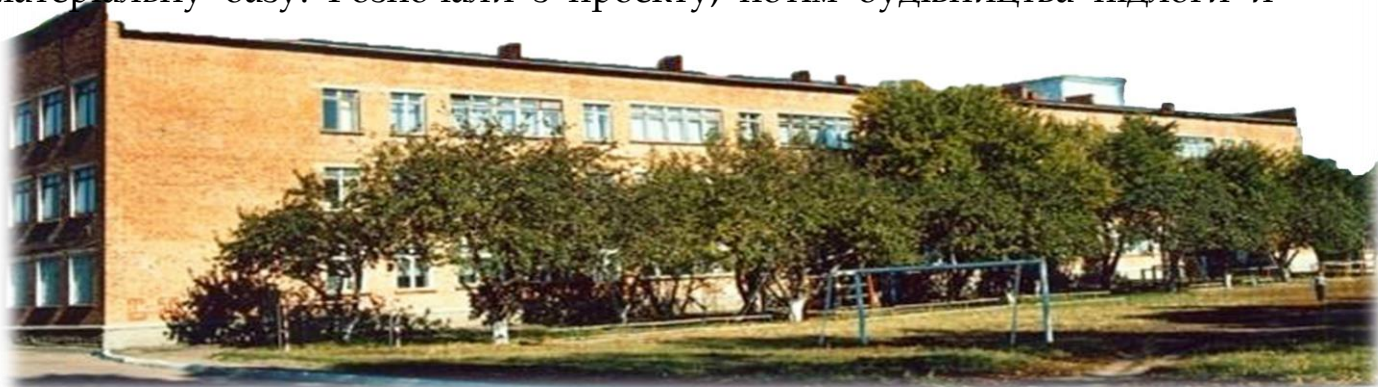
оздоблюючи матеріали в Росії, тому що панував тотальний дефіцит на все, у тому числі й на шкільне обладнання. Існувала парадоксальна ситуація: кошти на рахунках були, а придбати за них нічого.

Добралися й до Міністерства освіти СРСР у Москві. У школі з'явилися шафи-стілки, графопроєктори, діапроектори, кіноапарати. Сучасне обладнання було майже в кожному кабінеті.

Забезпечивши школу, почали допомагати іншим школам. Чи можливе таке сьогодні?

Але вирішальну роль в матеріальній підтримці школи мали шефи, або офіційною мовою – базові підприємства. За школою були закріплені: ПМК-7, АТП-15961, швейна фабрика. Справжньої співпраці, на жаль, не сталося. Стосунки були епізодичними і не системними (за виключенням швейної фабрики). Справжні зрушення відбулися після закріплення за школою рішенням виконкому потужного й сучасного підприємства міста заводу «Мотордеталь», директором якого був Сівер М.В. Лобіювала це питання інспектор міськвн Сівер Г.С. Таке рішення стало вирішальним для школи й значно вплинуло на подальший її розвиток. Але одного рішення виконкому мало. Треба було розтопити серця шефів. Думаю вдалося. Найбільш вагому допомогу школі надав директор заводу Гаркуша О.І. Велика йому шана за розуміння шкільних проблем і постійну підтримку. Вирішувалися всі питання з оплати робіт, послуг або їх безпосереднє виконання. Розгорнулося справжнє взаємовигідне співробітництво школи та підприємства. Задіяні були парторганізації, комсомольські організації, профспілки школи й заводу. Співпрацювали із заводським дитячим садком, кімнатою школяра, яку очолювала Левченко Н.П.

За ініціативи міськвн щорічно оголошувалися міські програми вдосконалення матеріальної бази шкіл міста за певними напрямками, що сприяло концентрації матеріальних і людських ресурсів. Так, за програмою «Шкільний спортивний майданчик» з'явилися різноманітні спортивні споруди (не без допомоги базового підприємства). Наступним був стрілецький тир і смуга перешкод. Завдання з організації продуктивної праці на базі майстерень змусило докорінно змінити їх матеріальну базу. Розпочали з проекту, потім будівництва підлоги й

завершили обладнанням токарними верстатами по металу, деревині, слюсарної та швейної майстерні. Утворився потужний комплекс з трудового навчання, тільки б дістався він у руки ентузіастів-учителів.

Я працював у радянський і пострадянський час. Є що порівняти. Хоча і відчуваються нотки ностальгії за минулим, але мені здається, що при тоталітарному режимі і можливостей, і демократії було побільше. Директор школи сам складав пропозиції до кошторису, які надалі підкріплялися відповідними коштами, вирішував кадрові питання. Директору довіряли велику чекову книжку з великою сумою коштів. Школа була близька до автономії, економічної та фінансової.

А чого варті критичні виступи моїх колег-директорів на конференціях нарадах, учителів на педрадах або партзборах! Чиновники та партфункціонери тільки встигали записувати в блокноти слушні зауваження та пропозиції. І при цьому всі залишалися на своїх посадах, і ніхто не наважився нікого переслідувати або звільняти.

90-ті роки зустріли з великою надією. Тоді в шкільній освіті була така собі «відлига» і в повітрі кружляло відчуття вільності.

Усі щиро вірили в незворотність продекларованих демократичних перетворень, у можливість особистої свободи в поєднанні з відповідальністю. Але так не сталося. Довгоочікувана демократія змінилася на тотальну заорганізованість. Кожен крок, кожне слово, були взяті під пильний контроль. Ринкова економіка, точніше дикий капіталізм, рухалися по країні. Зміни в економіці мали свій відбиток у галузі освіти в цілому і в школі зокрема.

На курсах підвищення кваліфікації опановували економіку шкільної освіти. Активно впроваджуються поняття менеджмент персоналу, фінансів, комунікацій, маркетинг в освіті, ринок освітніх послуг, освітній продукт та інше.

Першими проявами ринкових перетворень стало те, що наші шефи стали ВАТ або ЗАТ, змінилося керівництво, яке перебувало то в Києві, то за кордоном. Завод зачинив перед нами двері прохідної. Ми втратили надійного інвестора. Державних інвестицій вистачало тільки на захищені статті. У графах кошторису «поточний ремонт», «капітальний ремонт», придбання матеріалів із року в рік стояли

прочерки. Нікчемний бюджетний пиріг ділився кулуарно й таємно. Основний принцип розподілу – особиста відданість заввідділу освіти. Такий підхід був не за моїми правилами.

Додалася демографічна криза. Кількість учнів у школі почала стрімко зменшуватися. Уперше зустрілися з незнайомим явищем скорочення штатів. Велика група вчителів-чоловіків, якими я так пишався, пішли зі школи в пошуках кращої долі. Розпочався період стагнації та невизначеності. Між школами розгорілася прикрита й неприкрита боротьба за учнів (споживачів наших освітніх послуг). Іншими словами, конкуренція. Треба було знати сильні та слабкі сторони своєї школи й сусідніх шкіл з метою виявлення певних переваг.

У цей час почали з'являтися і, так звані, освітні заклади нового типу або ще їх називали альтернативні школи: ліцеї, гімназії, спеціалізовані школи. Наша школа отримала новий статус спеціалізованої з поглибленим вивченням української мови та літератури. Таке перетворення додало плюсів до іміджу школи і не було випадковим. У школі ще раніше склалася потужна кафедра вчителів української мови та літератури, які мали авторитет у місті й області: Мартиненко В.П., Барсук А.В., Оболоник В.І., Пономаренко В.Г. Любота Н.В. Була створена відповідна матеріальна база. Як показав час, зі спеціалізацією не помилися.

Коли завод «Мотордеталь» позбувався соціальних об'єктів, на баланс школи було передано будівлю дитячого садка для організації роботи початкових класів. Сантехніка, підлога, освітлення були розграбовані. Силами техпрацівників, учителів, батьків школа була підготовлена для прийому учнів і поступово перетворилася в комфортний та функціональний підрозділ зі спортивним майданчиком, спортзалом, їдальнею і, головне, добре оснащеними навчальними блоками. Тут склався працьовитий, дружній, кваліфікований колектив учителів на чолі із заступником директора Сердюк Л.А., яка показала організаторські здібності та відданість професії і школі до останнього. Початкова школа як єдиний у мікрорайоні осередок шкільної освіти забезпечив сталий і надійний приток учнів. Сприяв цьому і особистий

авторитет учителів початкових класів. Школа знову стала однозмінною, що надало теж суттєвих переваг.

Вирішили питання з додатковим фінансуванням. Життя примусило звернутися до батьків і забезпечити виживання та розвиток школи. У подальші роки батьки учнів стали найнадійнішим інвестором школи. З тих пір з директором велася подвійна гра. Адже з одного боку, зрозуміло, що є законодавство України, яке передбачає безкоштовний рівний доступ до якісної освіти і весь час нібито йде боротьба з грошовими поборами, а з іншого боку – нам увесь час говорять, що ми повинні шукати меценатів і спонсорів, використовуючи фінансові можливості батьків. Зрозуміло, яку б вказівку не виконував, будеш і так, і так винен. Зі сторони батьків, щодо допомоги школі була і недовіра, і підозра до використання коштів за призначенням. Але школа крок за кроком виборювала до себе довіру.

Завдяки батькам учнів почали системно і планомірно реконструкцію та переоснащення навчальних кабінетів. З'явилися лідери серед учителів, які взялися за справу: Куценко Г.В., Хоменко Т.Ф., Пономаренко В.Г., Шульга Г.М., Благодарова Ю.С., Пасько І.А., Гуринець Т.В., учителі початкової школи. З'явилися оновлені кабінети, які відрізнялися естетичним виглядом, функціональністю: інформатики, української мови, літератури, зарубіжної літератури, історії математики, географії, конференц-зал, бібліотека, кабінет психології, навчальні кабінети початкової школи, медичний кабінет, спортзали, зал історії школи. Учителі отримали сучасну базу з кожного предмету, учні – комфортні умови для навчання, а батьки побачили, куди витрачаються гроші. Школа отримала чергову перевагу.

Особливою гордістю школи став кабінет-музей літератури та культури рідного краю. Так узагальнити творчий потенціал міста й області могла тільки Козлова І.М., заступник директора, талановита й обдарована особистість. На базі кабінету-музею розгорнулася справжня творча робота з учнями: уроки літератури в класах з поглибленим вивченням мови і літератури, творчі конкурси, свята, семінари вчителів і керівників навчальних закладів міста та області, літературні заходи високої якості, зустрічі з відомими поетами й письменниками.

Меценатами стали і наші успішні випускники, які внесли свій вагомий вклад в оновлення школи: Черевко С., Змисля С., Соловей С., Шайденко О., Литвиненко В., Либань С. та інші. Я їм дуже вдячний. Ми пишаємося своїми випускниками.

У цьому році школа святкує 50-ти річний ювілей. Вік достатній, щоб говорити про історію навчального закладу, де працювали і залишили свій вклад сотні вчителів, навчалися та отримали освіту тисячі випускників.

Ми можемо впевнено стверджувати, що школа має самобутню, яскраву, багату історію.

Сьогодні можна говорити й про те, що школа перегорнула наступну сторінку своєї історії: прийшли молоді вчителі на чолі з ефектними лідерами. Упевнений, що сучасні педагоги здатні йти за покликанням, служити професії, бути інтелектуальним інвестором, отримувати, перш за все, моральне задоволення від своєї діяльності, творити й збагачувати подальшу історію нашої школи.

Есе молодого директора

Я - директор...

Ніколи в дитинстві не уявляла та й не мріяла про цю посаду. Так, я вчитель, і завжди хотіла ним бути. Мені було від кого захопитися цією професією. Вдячна своїм педагогам, які «сіяли добре, розумне, вічне», за науку, життєву мудрість, тактовність і віру в учнів. А тому сьогодні можу чесно сказати: «Мені пощастило з учителями!». Прагну бути схожою на них посмішкою, професіоналізмом, умінням у кожному учні бачити особистість.

Минуло вже тридцять чотири роки, як уперше я прийшла до школи № 9 ученицею 1-го класу. Десять незабутніх шкільних років. Останній дзвоник і прощальний вальс...

І знову я в рідній школі. Вожата, учитель, класний керівник, заступник директора і, врешті, директор. Усе це вклалося в проміжок двадцяти чотирьох років педагогічного стажу. Термін немалий? Не знаю.

З чого починалася моя Школа? З турбот і хвилювань, дзвоників на уроки і дзвоників з відділу освіти, з учнів та їх батьків, перевірок і комісій, батьківських зборів і педагогічних рад, проб і помилок, роздумів і свят...

Директор школи. Уся його діяльність, як на долоні у всіх: педагогів, учнів, батьків, керівництва. А, отже, не просто відповідність займаній посаді, а й відповідальність. Що принесу я рідній школі, чим збагачу її життя?

Я успадкувала від мого попередника Попка Юрія Борисовича не тільки «крісло», а зразок розсудливого та інтелігентного керівника, сталі

шкільні традиції, збережену матеріальну базу школи й, водночас, щоденні проблеми (але ж проблеми – це можливість реалізувати власні потенціали).

У чому ж тоді моя місія? Продовжувати те, що вже створено? Але швидкоплинний час безупинно вносить у життя нові риси, нові вимоги, і, нарешті, нові стандарти навчання. І самі собою постали переді мною завдання:

- в умовах демографічних проблем зберегти кількісний склад учнів, тим самим забезпечити роботою свій колектив;
- сприяти формуванню позитивного іміджу навчального закладу;
- забезпечити конкурентоспроможність школи;
- знайти й не загубити гідних працювати з тими, хто відданий педагогічній справі, живе проблемами й успіхами нашої школи.

З чого починала? Перш за все, з педагогічного колективу, команди одностудців, яка разом зі мною реалізовуватиме завдання щодо розвитку школи. Школа – це команда, а її директор – тренер. Команда ніколи не отримає перемоги, якщо в її гравців будуть різні погляди (хто б не був у команді тренером).

Зміна керівництва в школі – новий конфліктогенний фактор – поділ колективу на «творчу» і «консервативну» частину. Розв'язати цю проблему спробувала створенням системи внутрішньокорпоративного підвищення кваліфікації через відкриті «круглі столи» і педагогічні ради, комплекс кроків, спрямованих на роз'яснення в колективі необхідності змінюватися («не змінюватися не можна!»)..

Для колективу, який звик працювати у формі дискусій, «ділових ігор», «мозкового штурму», це не так вже й важко.

А далі актуальна в усі часи проблема якості надання освітніх послуг:

- формування інноваційної культури педагогічної праці;
- інформатизація навчального процесу;
- створення системи сучасно оформлених, технічно оснащених кабінетів.

А звідси нове завдання: знайти додаткові джерела фінансування запланованих проектів... Великі й глобальні задачі...

А ще стільки ж буденних: дах, що протікає, учнівські конфлікти, економія енерго- та водних ресурсів, відвідування уроків, зауваження та подяки в щоденниках...

І тоді спадають на думку слова Ліни Костенко:

А я все мушу, мушу, мушу!

А власне, що я винна і кому?..

Труднощі, невдачі, розчарування й відчай відступають, коли я бачу живий блиск в очах учнів, чую подяку від батьків, спостерігаю здивування випускників, які відзначають оновлення школи.

Як же оцінити те, що пізнано, зроблено, вкладено у свою справу? Кількістю призів і грамот? Виграними конкурсами? Напевно, і ними теж, але головні критерії для оцінок в іншому: добрій славі школи, довірі з боку батьків, психологічному комфорті в колективі...

А ще, мабуть, власними відчуттями до Школи...

Я люблю її романтичну в ранішні часи, коли вона в очікуванні бешкетливих, непосидючих учнів. Люблю серйозну під час уроків, галасливу під час перерв, втомлену в кінці дня, святкову в дні зустрічі випускників.

Найголовніший показник успішності керівника – це час. Лише він розставить усе по місцях, життя внесе свої корективи, а посіяне зерно дасть сходи.

А Школа завжди буде йти в ногу з часом, не вдовольнятиметься досягнутим. А це зумовлює потребу спрямувати в майбутнє свої цілі, поставити перед собою завдання й самовіддано працювати разом з великою шкільною родиною.

*С.М.Бондар,
випускниця 1989 року,
директор школи з 2010 року*

*У цієї школи є велике
майбутнє...*

*Валентина
Рибаченко*

П'ятдесят років для школи – це тільки початок, п'ятдесят років у житті людини – це розквіт долі.

Визначальним у Конотопській спеціалізованій школі № 9 є те, що за п'ятдесят років змінилося лише три керівники. У 1965 році перша нова школа в місті була очолена досвідченим педагогом, учасником Великої Вітчизняної війни Даньком Миколою Михайловичем. На його долю припало становлення колективу, створення традицій і основ шкільного життя.

Другим директором став Юрій Борисович Попко. У двадцятисемирічному віці він змінив сивочолого ветерана і повів школу в нове життя. Це була епоха розвитку шкільного дитинства, пошуку нового для цієї школи. Юрій Борисович за ці роки зробив дуже багато у своїй діяльності, а найголовнішим було забезпечення стабільності в діяльності як педагогічного, так і учнівського колективів. Ця школа не була зразковою показовою, але їй притаманно було найважливіше: активність у роботі, у вихованні та навчанні дітей.

Випускники цієї школи здобували освіту, приносили славу і своїм родинам, і своєму місту. І саме тому, мабуть, цілком відповідним став той факт, що на посаді директора Попка Ю. Б. змінила випускниця цієї школи Бондар С. М. Світлана Михайлівна під час вручення міської відзнаки «Феліца» висловилася, що її «привели в школу – і забули». Це могло статися через те, що саме в цій школі дітям жилося завжди дуже добре.

Пропрацювавши всі ці тридцять років у відділі освіти, я можу відзначити, що ніколи нічого не робилося в школі для керівників, для наказових заходів – все робилося так, щоб дітям було затишно і

результативним був процес навчання. Це є найбільшим здобутком педагогічного колективу на чолі з молодим директором. Прихід до керівництва Світлани Михайлівни ми пов'язуємо з тим, що в цієї школи є велике майбутнє. Вона повернулася в стіни рідної школи, саме з її ініціативи до школи приходять випускники, створюється нова навчально-виховна база.

Сьогодні школа № 9 – це сучасний навчальний заклад з прекрасними навчальними кабінетами, зі своєю історією, з неповторними й незабутніми заходами, ініціаторами яких є адміністрація та педагогічний колектив школи. Ми дуже сподіваємося, що в епоху юності цієї школи є велике майбутнє, тому що те, що зроблено педагогами і випускниками школи, слугуватиме новим поколінням і принесе нові здобутки.

Школа славиться своїми випускниками, а це найбільша цінність для оцінки роботи школи.

*В.О. Рибаченко,
завідувач Конопотським міським
методичним кабінетом*

До ювілею школи

Усі шляхи в цей день ведуть до школи.
Нас тут чекають рідні вчителі,
Директор наш, завжди із мудрим словом
І класи у святковому вбранні.

Сьогодні, в вересневий день цей урочистий –
Знаменна дата – школи ювілей.

І день такий святковий, тихий, чистий
Зібрав багато в нас шанованих гостей.

Люба школа моя, вже тобі п'ятдесят.

Небагато це все ж, та й не мало.

Скільки юних сердець, молодих соколят,
Упродовж цих років випускала.

Сьогодні нас зібралось тут багато,
Прийшли сюди й твої випускники,
Щоб радо тебе з святом привітати.

І першокласники стоять, як квіточки.

Та голос мій із тугою звучить.

На жаль, не всіх зібрав дзвінок до себе.

З повагою ми будем пам'ятати їх

Й частіше повертатися до тебе.

Вже півстоліття дзвоник цей дзвенить,
У класи кличе школярів за парти.

Сьогодні буде особлива в цьому мить,

Бо школі № 9 – п'ятдесят, і знати нам це варто.

Для нас ти храм науки пресвятий.

Навчала нас терпляче, наче мати.

І честь нам випала, що у свій ювілей

Нас будеш урочисто випускати.

Нехай вам Бог усім дає благословення,

І школа наша рідна процвіта.

Широку стежку прокладе вам до навчання,

Ти в пам'яті залишишся на довгії літа.

Володимир Поліщук, учень 11 класу

*Рідна школа
у спогадах
професіоналів
освітнянської ниви*

***Килиб Тетяна Петрівна,
заступник директора з навчально-виховної роботи
з 1974 по 2000 рік***

У місті була середня школа №1, яка всім педагогічним колективом та учнями перейшла до нової школи по вулиці Карла Лібкнехта, 36-А. Їй надали № 9. Ця подія відбулася 1 вересня 1965 року. За проектом школа була розрахована на 960 місць. Прийшло близько 700 учнів і 35 учителів. Мова навчання була українська, згодом стала російська. А потім знову перейшла на українську мову навчання. Школа працювала за шестиденним робочим тижнем. Поступово кількість учнів виросла до 1500, педколектив - до 80. З 1 по 9 класи було по 5-6 паралелей, а 10-11 по 2-3. Через тісноту був період, коли були завантажені всі кабінети, а учительська розміщувалась в маленькій кімнаті (нині це кабінет педагога-організатора). Можна було тільки обміняти журнали перед уроком. За столами могло сидіти лише 6 чоловік.

Починали працювати в одну зміну, а потім довелось перейти на повні дві. Кількісно школа була найбільшою в місті.

За 50 років школу очолювали три директори: Данько М.М. (близько 16 років), Попко Ю.Б. (близько 30 років). На сьогодні Бондар С.М. Три директори за 50 років – це хороший показник стабільності роботи школи, нормального мікроклімату в педагогічному колективі, успішного виконання навчально-виховних завдань, які продукував час.

Яскравою сторінкою в розвитку шкіл України стало створення кабінетної системи навчання. Наші учителі з великим ентузіазмом включилися в цю роботу. Працювали самі, їхні сім'ї, учні і їхні батьки. Результатом були задоволені і самі, і міський відділ освіти. Наша школа стала кращою вмісті й однією з кращих в області. На базі навчального закладу стали проводити різного рівня семінари: обласні, міські, районні. Узагалі, в ті роки школа приймала багато гостей, оскільки вона була новою, просторою, «працелюбною» – найкращою в місті. Так було до того часу, доки не побудували школу №1, сучасну гімназію.

Хочу повернутися до організації навчання при кабінетній системі. Практично, кожний учитель-предметник мав свій кабінет і працював над його оформленням і створенням матеріально-технічної бази. Виготовляли дидактичний, роздатковий матеріал для учнів, наочні посібники і т.д. Усе це виконувалося за рахунок своєї зарплати. Тільки іноді із міського відділу освіти надходили таблиці, карти, деякі наочні посібники, які вручну не можна було виготовити, технічні засоби навчання (кінопроектори, діапроектори, фільмоскопи, кодоскопи). А від дирекції школи одержували папір, альбоми, ватман, фарби, меблі.

Учні під час перерв між уроками переходили із кабінету в кабінет зі своїми портфелями та іншими речами. Ці переходи викликали певні труднощі для дітей та учителів. І із плином часом кабінетна система була відмінена. Також багато років завідування кабінетом не оплачувалося.

Методична робота була приблизно такою, як і на сучасному етапі, але була і певна різниця. Усією роботою керував міський методичний кабінет, який працював на громадських засадах і був розміщений у кабінеті №13 нашої школи. Керувала ним Бондар Майя Павлівна (учитель російської мови та літератури школи № 2, а потім учитель нашої школи). Методистом була учитель математики школи № 5 Соломко Олімпіада Григорівна. Кабінет мав велику науково-методичну бібліотеку, відповідні меблі. Усі вчителі міста приходили до методкабінету, а, відповідно, і до школи № 9.

Дуже велика увага приділялася самоосвіті. Кожен учитель повинен був мати план самоосвіти, у якому вказувалися конкретні види теоретичної діяльності з підвищення своєї кваліфікації. Обов'язковою була проблемна тема, над якою працював учитель. Ці плани і їхнє виконання контролювалися дирекцією школи і перевірялися міським відділом народної освіти.

Існувало також наставництво. Кожен молодий учитель, який мав до 5 років педагогічного стажу, мав свого наставника серед досвідчених колег. Це був цікавий і результативний вид методичної роботи в становленні молодого учителя. Кожен педагог в обов'язково передплачував науково-методичний журнал зі свого предмета, який

видавався Міністерством освіти. У пресі друкувалися рекомендації науково-методичного й практичного характеру. Ці журнали ми дуже цінували. А ще ми знали, що за кордоном педагоги мали можливість за лічені хвилини підготувати на наступний урок роздатковий матеріал на кожного учня класу. Але про такі можливості ми навіть не могли тоді й мріяти.

Дирекція школи багато працювала над покращенням річного плану. Ми досягнули того, що він став простим за формою, конкретним, який можна було виконати і відповідав усім напрямкам навчально-виховного процесу. На певному етапі він навіть став нашою гордістю.

Також при шестиденному робочому тижні були «Клуби вихідного дня». У неділю в школі організовувалися різнопланові заходи. Учителі повинні були захопити дітей цим видом «відпочинку», хоча це було і нелегко.

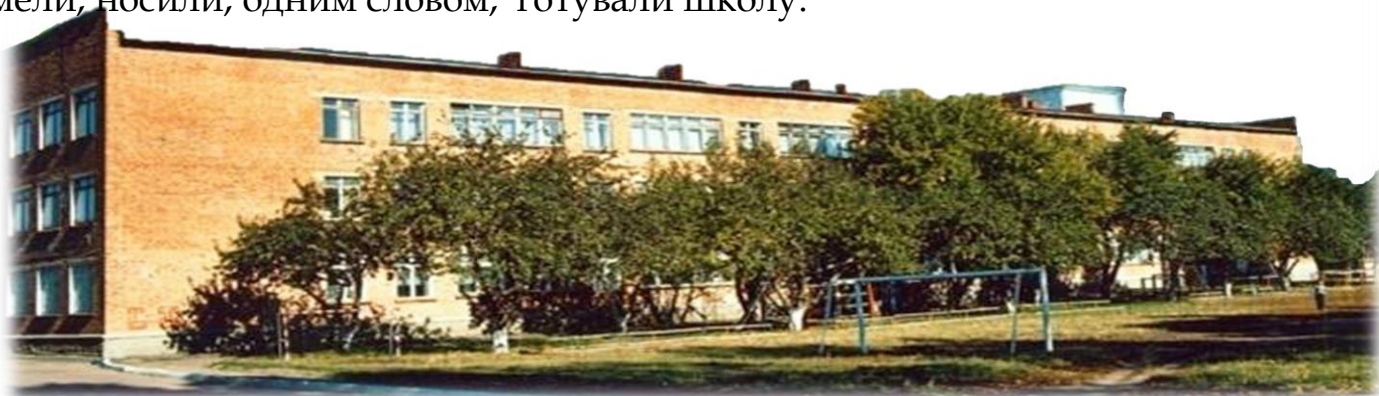
Також не дуже простою роботою були і «Університети батьківських знань» у школі. Звичайно, ця робота проводилася у різноманітних формах, одна з яких, на мою думку, повинна існувати і сьогодні: кожен батьківський збір розпочинався актуальною педагогічною темою. Я була присутня на таких зборах у якості батьків, але в іншій школі. Виявилось, що мені як учителю, хоч і все було не новим, але дуже корисним повторенням. А батькам, звичайно, це було цікаво і корисно.

***Мартиненко Валентина Павлівна,
учитель української мови і літератури***

Учительський пуд солі...

І довелося його куштувати не радісного, святкового, гомінкого першого вересня 1965 року, а раніше, коли школу треба було «здати», а роботи ще – ой як багато.

Тож ми йшли до школи в останні дні серпня, маючи з собою фартухи, халати, відра, шматки тканини і мили, чистили, шкребли, мели, носили, одним словом, готували школу.

І ось, нарешті, свято. Мені найбільше запам'яталося, як через центральний вхід (а це з вулиці Ярківської) першими до школи зайшли будівельники на чолі з головним прорабом Єреськом і під звуки духового оркестру вручили директору ключ від школи. Був він великий, дерев'яний, пофарбований у сріблясто-сіру фарбу. А у відповідь директор увінчав його теж великим дубовим вінком. А потім лінійка, як завжди, за схемою: гості, промови, вітання. Дітвори – сила-силенна. Адже школа була на базі восьмирічки № 1, а до неї «потекло» майже все Загребелля та учні навколишніх сіл – Духанівки, Хижок, Сахнів, Кузьок, Раків і ін.. Учительський колектив теж великий – і старшого, і середнього, і молодого віку. І керманичем цього великого корабля був досвідчений учитель-фронтовик Данько Микола Михайлович. Він так уміло керував, хоч були й підводні рифи, й мілини (бур правда не було), що корабель завжди йшов правильним курсом. Колектив був згуртований. Мені здається, що директор був справжнім психологом, хоч тоді таке слово було не в моді. Він якось умів знайти ключик до кожного, він відчував людину, ніколи не кричав, не гарячкував, а всі знали: що він каже – треба робити.

Найбільший розквіт школи припадає на 70-ті роки. Тоді саме переходили на кабінетну систему навчання. А в моду ввійшли технічні засоби навчання. На все місто славився наш мегафонний кабінет (обладнував Гирич В.Д.), і майже в кожному класі стояв кіноапарат, програвач, магнітофон, фільмоскоп та інша апаратура. У школі був міський кабінет фільмотеки. При ньому нам організували курси з вивчення ТЗН, ми здавали «екзамени» і навіть отримали посвідчення про володіння засобами ТЗН.

А що вже гостей доводилося зустрічати!... І міські, і районні, і обласні семінари, наради, конференції, зустрічі, олімпіади. А для них показові заняття, відкриті уроки. І все це робота, робота, робота ... А скільки своїх нарад, зборів, засідань. Дві третини життя було присвячено роботі. І хоч скаржилися через надмірну зайнятість, вічну нестачу часу, усе одно приходиш до висновку: праця не пройшла марно. Скільки хороших людей вийшло з нашої школи. Скільки навідується її і в будні, і в дні свят. І з гордістю можна сказати: «Так, учителем школа стоїть!»

**Бабак Алла Іванівна,
заступник директора з виховної роботи,
випускниця школи 1967 року**

Моим учителям, моим коллегам

Вот и осень стучится
Пунцовой кистью рябины.
Погоди листопад,
Не спеши пролетать под окном
И плывет высоко в небесах
Серебро паутины,
И как будто вчера –
То, что было, что было давно.
50, словно 5, незаметно, как сон пролетели,
Пусть другая звенит детвора за знакомым окном,
Педагоги мои, не грустите, что Вы посидели,
Значит жизнь не стоит, а знакомым спешит чередом
Помню зауча старого нашего
Меж собою мы Танечкой звали.
И была она юною
Классною дамой у нас.
Помню бал выпускной,
Школьный вальс, полный светлой печали,
Юный физик ее пригласил
Нам на зависть на вальс.
Педагоги мои, не грустите,
Что годы, как птицы.
Если б снова начать,
По-другому бы Вы не смогли.

Вы в питомцах своих
 Обновленно уже повторитесь,
 Вопреки суете, презирая житейский цинизм.
 Ну а осень?... Что ж, осень.
 Она ведь прекрасна, как диво
 Злато красок и нежность –
 Последнего солнца тепло.
 И созрела, плоды принесла благодатная нива,
 Значит жизнь не напрасна
 И завтра еще не прошло!

А. Загорулько

За півстоліття ти майже не змінилася. Хіба що стала молодшою і сучаснішою завдяки новому євро-іміджу.

Люба моя, красуне - школо №9, я пам'ятаю тебе зовсім юною дівчиною із залатаною будівельним сміттям підлогою, розводами вапна на величезних світлих вікнах, які ми, учні 9-Б класу, у серпні 1965 року старанно «віддраювали», відмивали, підмітали подвір'я, а серце співало: «Наша, нова красуня-школа!» Тут було стільки простору – чудовий актовий зал, величезний спортзал, сучасні кабінети. Нарешті, ми зможемо готувати вечори, свята, спортивні змагання. Адже в старій школі №1, де потім розташувалася музична школа, було так тісно – навчання в дві зміни, а приготувати щось цікаве можна було лише в коридорах, та й то поки техпрацівниця Домочка не прожене нас додому, щоб не заважали мити підлогу.

1 вересня 1965 року. Урочиста лінійка, безліч високих гостей. Будівельники передають ключі від нової школи нашому директору Даньку М.М.

На нас чекали не тільки нові чудові кабінети, але й молоді вчителі, справжні професіонали своєї справи. Молоденька, вродлива Валентина Павлівна Мартиненко, закохана в рідну мову, відкрила для нас цілий світ краси рідного слова української поезії, навчила нас любити свій народ, рідну землю. Її уроки були витвором педагогічної майстерності,

піснею, що линула з самого серця. Це справді вчитель-методист вищої категорії, бо згодом до неї будуть ходити навчатися колеги з усього міста.

Ми не відводили захоплених очей від модної зачіски та вишуканих суконь свого класного керівника Килиб Т.П. («Танечки», як ми потай її називали). Та попри модельної зовнішності, Тетяна Петрівна вміла так пояснити математику, що ніби «в голову вкладала», – говорили про неї навіть двієчники. І вимагала належної уваги до цариці наук.

Педагогічна майстерність Карги М.Я., Лісогор Т.В., Волкова І.П. та інших учителів, перетворили навчання в школі у творчу працю, справжню духовну насолоду.

Гирич В.Ф. був для нас генієм фізики. Ми навчилися так вирішувати задачі, що ніякі вступні іспити до вузів нікого не лякали. Володимир Федорович разом з юнаками-старшокласниками обладнав шкільний радіовузол. Тепер ми, учні-активісти, кожної великої перерви робили радіопередачі про цікаві новини з життя класів та школи. Хіба ж це не свідчення того, що ми, старшокласники, відчували себе справжніми господарями в новій школі.

Перший осінній бал... Так! Ми їх «зробили», цих хвальків зі школи №2. До Балу ми готувалися як до вступних іспитів: запросили «живу» музику – інструментальний ансамбль, хлопці разом із учителями фізики зробили гірлянди з кольорових електролампочок і розвісили їх на шкільному подвір'ї, адже Бал відбувався на свіжому повітрі; підготували цікаві конкурси, в яких брали участь як учні, так і вчителі. Було просто здорово! Не дивно, що всі «вір-персони» школи № 2 покинули свій вечір і прийшли до нас.

1966 рік приніс в учнівський колектив незабутню подію. На обласному огляді органів учнівського самоврядування школа посіла 1 місце. Згодом ми проводжали Шульгу Любу, комсорга школи, мою однокласницю, у м. Київ на зліт переможців цього конкурсу. Було стільки гордості за свою школу, коли ми почули Любин виступ про наше шкільне життя по республіканському радію.

Швидко злинули шкільні та студентські роки...

1973... Я молода вчителька англійської мови в рідній школі.

Люба моя школа, ти стала ще вродливішою! Кращий у місті лінгафонний кабінет англійської мови, сучасно, на високому науковому рівні, обладнані кабінети літератури, історії, фізики, математики. Школа стала найпрестижнішою в місті. Тож не дивно, що подія республіканського значення – приїзд делегації з міста Враца, Народної Республіки Болгарія, не проминула нашу школу. Ми вітали дорогих гостей у своєму колективі. Прибули колеги з училища ПеткаРачеваСлавейкова, привезли багато сувенірів, книг, а головне – листів від учнів м. Враца та Мездра НРБ. Ченцова Л.М. – організатор позакласної виховної роботи, створила кімнату Інтернаціональної дружби, а всі вчителі іноземної мови допомагали учням започаткувати листування з юними болгарами. Згодом роботу КІДУ запропонували очолити мені. Разом з учнями, членами клубу, ми розробили тематичні екскурсії, робили виставки найцікавіших листів та сувенірів, поздоровляли друзів по листуванню зі святами.

Лідія Михайлівна Ченцова... Ця залюблена в свою справу жінка, була не тільки моєю найближчою колегою, як учитель німецької мови, але й розумним, принциповим, працелюбним лідером учителів і учнів. «Я не люблю ледарів», – любила вона повторювати. «Для мене, якщо вже щось робити, то робити по-справжньому, а не вдавати, що ти працюєш». Лідія Михайлівна «горіла» на роботі. І згоріла... передчасно пішовши з життя.

Уже потім, з 1981 року, обіймаючи її посаду, я пригадувала мудрі поради Лідії Михайлівни і дивувалася, як їй вдавалося охопити неосяжне.

А коли ставало дуже важко, справжньою «віддушиною» була робота з органами учнівського самоврядування, талановитими старшокласниками, творчими вчителями. Ми самі писали сценарії свят, «мюзиклів», гумористичних «капусників», де фігурували пані Солоха, Міледі, Конотопська відьма та Пани-наставники, які відправлялися з дружніми візитами на Кубу і в 11-й штат Жилмасиво-Індіано-Поліс, щоб розповісти батькам про видатні успіхи другорічників та інших двієчників. У Попко-резиденції було багать цікавого і не дуже приємного, про що завжди з гумором розповідалось в «Новинах світської

хроніки» на розважальних заходах. Я й зараз пам'ятаю імена своїх найкращих активістів – Завалія Сергія, Горlach Світлани, Стеценка Сергія, їх помічників молодих вчителі та вожатих, Зубко Тетяну, Сахно Євгенію, Бабич Юлію, Нікітченко Людмилу Олексіївну, Здоровцова Сергія.

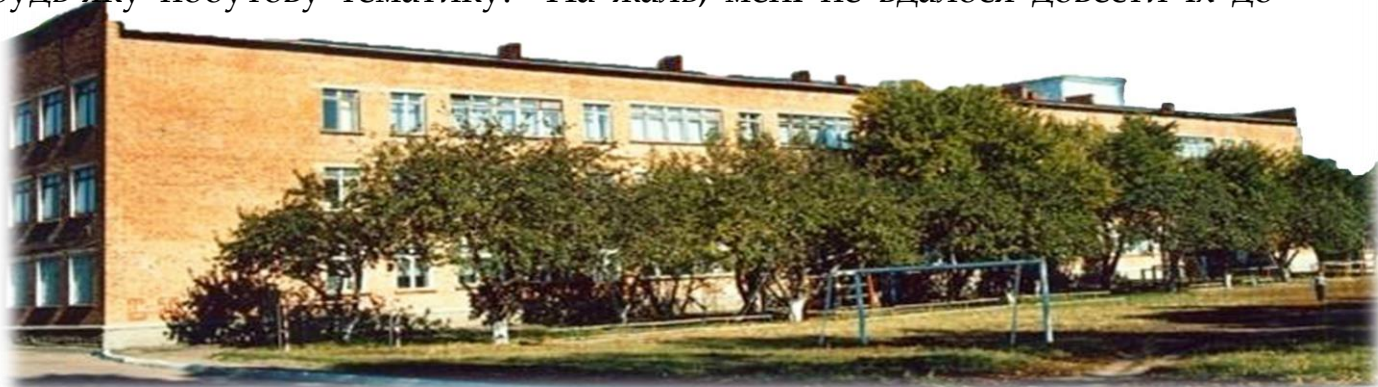
На початку 80-х років відбулася неабияка подія у житті освітян нашого міста – Республіканський конкурс словесності. Конотоп приймав юних інтелектуалів з усієї України. Вечір відпочинку для них доручили провести нам. Це було справою честі всіх учителів школи.

Команда естетів на чолі з Савченко В.В. та Проняєвою Г.В. до найменших дрібниць продумували оформлення «молодіжного кафе» (рекреація II поверху). Приносились з дому лляні скатертини, готувались тістечка засімейними рецептами. Інтелектуальне мікро ток-шоу підготували молоді вчителі Боброва Ніна Юріївна та Козлова Ірина Михайлівна. Розважальну диско-програму готували старшокласники. Ведучою тут була Явдоха.

Юні гості танцювали, сміялися, спілкувались. Присутні вчителі були гостинними господинями. Усім було по-домашньому затишно.

Цей спогад має своє продовження. У 2003 році студент I-го курсу університету ім. Т.Г. Шевченка, Бабак Богдан, на одній із лекцій почув від молодой викладачки української мови, що в дитинстві вона була в славному місті Конотопі, як переможець республіканського конкурсу словесності й про те, яке приємне враження справила на неї школа № 9. А дізнавшись що мама Богдана має відношення до цієї школи, передала щире вітання всім учителям.

Учні... Улюблені, талановиті... Завдяки їм, в учителя виростають крила, прагнення творити. Я добре пам'ятаю цей клас, свою супергрупу з англійської мови. Декілька пар розумних допитливих очей – Горlach Світлана, Зоц Наташа, Мачуліна Світлана, Гавкалова Наташа, Куций Андрій – мої зірочки. Я навчала їх англійській мові з першого класу (експериментальний проект за рахунок батьків). Учительське серце співало, коли я чула їх гарну фонетику, бачила прагнення вчити. Учні найбільше любили розмовну мову, із задоволенням готували діалоги на будь-яку побутову тематику. На жаль, мені не вдалося довести їх до

випускних класів. Таких талановитих дітей з яскравими здібностями до вивчення мов у мене більше не було.

1998 рік... Я атестуюсь як учитель англійської мови. Найздібніший клас з-поміж тих, де я читаю – 9-А. Англійська мова там викладається аж один раз на тиждень (черговий експеримент Міністерства освіти). Тоді й виникла ідея використання проблеми мотивації. Адже ті проблеми, що хвилюють молодь, спонукають старшокласників вивчати більше англійської самостійно, ніж те, що передбачено шкільною програмою. У ті роки діти «марили» поп-символом Елвісом Преслі. Так народилася тема нестандартного уроку або тематичного вечора «Елвіс Преслі – історія суперзірки». У 90-ті ще не було інтернету, комп'ютерних технологій, оригінальних джерел, видавництва Longman та Oxford University Press. Отже, я розробляла урок у співпраці з дітьми. Вони принесли дуже багато цікавих матеріалів про Елвіса російською мовою. Я дізналася й про його любов до мами, і про рожевий кадилак – дитячу мрію хлопчика, який він подарував матусі зі свого першого пристойного гонорару, і про брата-близнюка, і про нелегкий шлях від злиднів до слави і багатства. Ми переклали все це англійською мовою, розіграли діалоги «Елвіс дарує мамі рожевий кадилак», «Враження молоді від концертів зірки», «Розмова з братом у часи депресії» (цей діалог обіграли сестри-близнюки Плахіни). Розучили пісні Елвіса Преслі. Зірка шкільної естради Майя Восконян, яка навчалася в 9-Б класі з німецькою мовою навчання, а заради виконання пісень поп-зірки, вивчала англійську.

Курган Андрій створив образ свого кумира під час інсценізації розмови Елвіса з мамою. Учень 10 класу Сергій Стеценко написав незабутній музичний трек до цього уроку-свята. Успіх був непередбачуваний. Ірина Козлова, яка працювала на той час на конотопському телебаченні, показала ролик з уроком по місцевому TV. Телефонували та поздоровляли колеги з інших шкіл. Якушев І.Ю., керівник міського методоб'єднання, запросив мене виступити на міському семінарі вчителів іноземних мов і показати цей відеозапис. На той час це було неабиякою інновацією та ще й у школі з поглибленим вивченням української мови, а не англійської.

Згодом, займаючись проблемою мотивації, я розроблю систему нестандартних уроків «Бітлз», «Поп-музика і мода», «Людина і світ. Успіх», «Головні цінності життя» та інші.

А пісні Е. Преслі у виконанні шкільних зірок естради, були цілий рік хітами на шкільних вечорах та святах.

Хто причетний до школи хоч трохи, той знає, що всі позаурочні та позашкільні заходи – то справа невтомного організатора (заступника з виховної роботи). І його робота «виставляється» не тільки для учнів – для всіх.

ПершOVERеснева або Травнева лінійка. Переповнене шкільне подвір'я: тут і учні всіх рангів, і гості, учителі, батьки, просто перехожі. І всім повинно бути цікаво, щоб нестандартно. І аж до випускного вечора.

Хочеться ще зазначити, що і в тематичних вечорах, і в розважальних заходах школи були присутні яскраві елементи народознавства. Це і вечорниці проведені на високому рівні вчителями української мови, і родинні свята класних керівників 1-8 класів «З бабусиної скриньки», і загальношкільні лінійки, де матері першокласників давали настанови своїм дітям, обсипаючи їх за народним звичаєм зерном, а батьки випускників на останньому дзвонику будували коридор з рушників, щоб обереги на рушниках боронили їх дітей від усього лихого.

У роботі заступника директора з виховної роботи дуже багато напрямків і важко визначити пріоритетний. На мій погляд робота в мікрорайоні школи №9 була досить вагомою і нестандартною, навіть порівнюючи з іншими школами міста. Сучасною мовою – це був потужний соціально-виховний громадський проект, очолюваний школою. Педагоги на громадських засадах беруть участь у консультах для батьків, очолюють роботу клубів «Подружка», «Зірочка», проводять масове свято «Здрастуй, літо», де нагороджуються відмінники та учні-лідери.

За спонсорського сприяння профкомів арматурного та поршневого заводів міста Конотопа проводилися численні екскурсії в міста-герої колишнього Радянського Союзу, Прибалтику, Білорусію, до Криму. Левченко Н.П., вихователь кімнати школяра, була талановитим менеджером між школою та підприємствами, де працюють батьки учнів.

Нас радо зустрічали під час обідньої перерви зі святковими концертами в «Червоних куточках» арматурного та Поршневого заводів, по заводському радіомовленню слухалися новини з класів, де навчалися їх діти.

У 1981 році рішенням міськвиконкому була створена громадська інспекція у справах неповнолітніх. До її складу увійшли педагоги школи №9, працівники обох заводів, інспектор ІСН, вихователь кімнати школяра. Очолювала її роботу організатор школи.

Громадська інспекція надавала психолого-педагогічну підтримку підліткам із неблагополучних сімей, залучала дітей схильних до правопорушень до гурткової роботи, надавала педагогічні консультації молодим батькам, притягувала до відповідальності батьків, які негативно впливають на виховання дітей, проводила рейди в неблагополучні сім'ї.

Результати рейдів та позитивний досвід сімейного виховання висвітлювався на сторінках газет «Конотопський край», «Рабочее слово» та в радіорепортажах заводу «Поршень».

Виховна робота в мікрорайоні школи неодноразово узагальнювалась в обласному розрізі, школа нагороджувалась почесними грамотами та дипломами.

І хоча працювати було складно, адже ми були волонтерами, які працювали на громадських засадах, проте це мало свій результат. Спільними зусиллями було легше вплинути на батьків у питаннях виховання, навчити молодих і недосвідчених розпізнавати внутрішній світ своїх дітей.

З іншого боку, це зобов'язувало й вчителя підвищувати свій професійний рівень, використовуючи матеріали видавництва «Знання» та інші джерела з питань виховання.

Суспільство в наш час підтримувало авторитет розумного педагога-вихователя.

З іншого боку, з Вас не вимагають зараз:

- щосуботніх дискотек;
- щонедільних клубів вихідного дня;

- масових заходів, коли на Великдень треба було «загнати» на стадіон усіх учнів школи для спортивних змагань.

7 складових успіху роботи заступника з виховної роботи:

- підтримка директора школи, партнерські стосунки із завучами, при атестації вчителів обов'язкове врахування їх участі у виховній роботі;
- педагог-організатор – ваш перший помічник, права рука, ваші ноги. Це людина творча, креативна;
- виховна робота – справа всіх учителів школи. Вони ваші помічники. Історики – найперші помічники в правовому вихованні та пошуковій роботі. Словесники – у проведенні мовнолітературних заходів. Учителі праці та образотворчого мистецтва – в естетичному вихованні. Математики – найсумлінніші виконавці Ваших доручень, добросовісні класні керівники;
- учителі фізичної культури – це ваша ліва рука. Вони залюблені в роботу з дітьми. Спортивні заходи з учнями та їх батьками – стільки не проводить ніхто з учителів;
- класні керівники – ваша опора у виховній роботі. Будьте об'єктивними у своїх вимогах. Чітко визначайте ділянки роботи всім. Не перевантажуйте одних і не заводьте «любимчиків»;
- спирайтесь у своїй роботі з правового виховання на Раду з профілактики правопорушень;
- позашкільні заклади – ваші помічники. Використовуйте їх потенціал. Плануйте спільні заходи – це трохи розвантажить Вас і класних керівників;
- якщо Ви не досягли успіху, а потерпіли поразку, скажіть собі як радить Наполеон Хілл: «Успіху досягає той, хто продовжує боротись!»

*Карга Марія Яківна,
учитель хімії*

У 1965 році по вулиці Сарнавській було відкрито нову школу. Педколектив і учні школи №1 були переведені до нового приміщення. Днів за десять до початку навчального року всі прийшли працювати на новобудову: прибирали сміття, мили вікна, підлогу. Тобто приводили все до порядку.

І ось настав день відкриття школи – 1 вересня 1965 року: урочиста лінійка, на якій директору школи був вручений символічний ключ від школи, а начальнику будівельної організації – лавровий вінок. Директором школи був Данько Микола Михайлович, завучем – Касицька Антоніна Михайлівна, організатором – Ченцова Лідія Михайлівна. Це були не тільки учителі, а й керівники від Бога.

І так розпочався навчальний процес. Школа була розрахована на 950 учнів. До неї прийшли навчатися не тільки учні міста, а також із сіл усього району. Уже через рік, у 1966 році, школа випустила 5 десятих класів. Під керівництвом адміністрації школи вчителі працювали, даючи учням міцні знання з усіх предметів. Тоді ще не було репетиторів (ми не знали навіть, що це таке), а тому кожен викладач намагався донести до учнів матеріал так, щоб ті добре зрозуміли. Були організовані гуртки, на яких поглиблено вивчався той чи інший предмет.

У нашій школі вперше в області було організована кабінетна система, забезпечено оснащення сучасними технічними засобами навчання. І тому до нас з усієї області приїздили делегати за досвідом роботи.

Кращим педагогам школи були вручені похвальні листи від облвно та міськвно. У 1968 році Лукаш М.Т. і я одержали диплом «Відмінник народної освіти». За досягнуті успіхи в навчанні та вихованні учнів школі надавалося право відкривати святкові демонстрації міста.

Школа починала працювати з українською мовою навчання. Також був учнівський хор, яким керувала Курочкіна Ольга Михайлівна, тому

наш заклад одержував перші місця на оглядах художньої самодіяльності. Також був інструментальний ансамбль, яким керував Корнієнко В.М. Кращі учні нагороджувалися екскурсійними путівками. На канікулах їздили до Ленінграда, Москви, Києва, відвідували Карпати і Крим.

У той час класні керівники відвідували постійно вдома своїх учнів, тому знали їх умови проживання і все про батьків, хоча плата за класне керівництво була 10 карбованців.

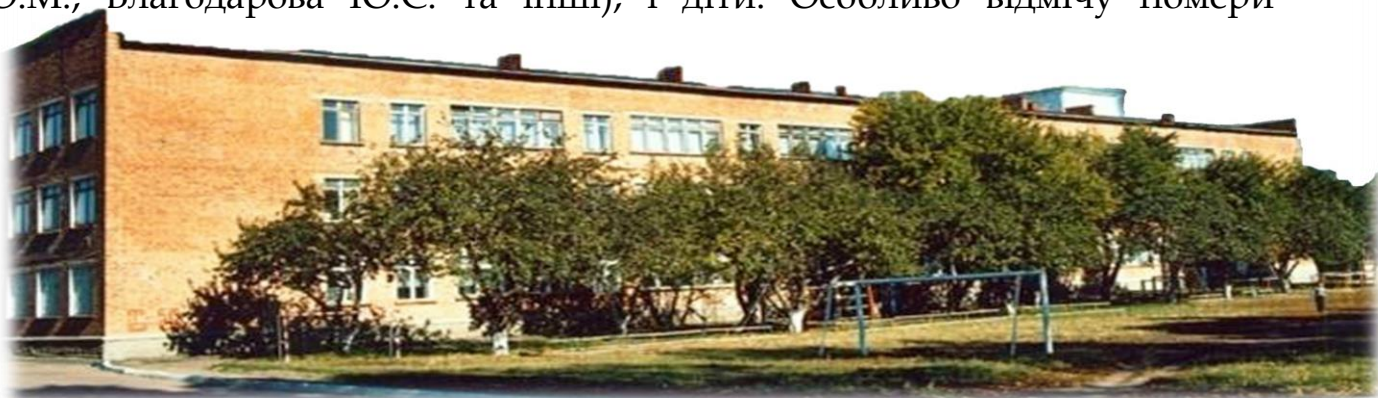
У 1984 році я випустила останній клас з українською мовою навчання і школа перейшла на російську мову навчання.

*Барладян Людмила Олексіївна,
учитель обслуживающей работы*

Моя трудова діяльність в школі № 9 розпочалася після закінчення інституту з посади вчителя російської мови і літератури. Колектив був дуже дружнім і згуртованим. Приємно було працювати: завжди гумор, сміх. Я на той час була наймолодшим учителем школи. Одразу ж я отримала класне керівництво. Це було, справді, «класне» керівництво. Діти всі були талановиті та активні (Завалій С, Цибін О., Новицька В., Козлова О., Горлач О. та інші). Ці діти завжди були першими і в спорті, і в навчанні, і в суспільній праці. Такої дружби я не бачила більше в жодному з наступних своїх класах.

Дуже мені запам'яталися репетиції танцювального гуртка, яким я керувала багато років. Колектив завжди на оглядах художньої самодіяльності посідав призові місця. Тренувалися з ентузіазмом по декілька днів підряд, майже не виходячи зі школи. Так, хлопчики мого класу вивчили бальний танець за три доби й вибороли друге місце. Запам'яталися багатьом танці «Кадриль», «Політ метелика», «Лялька на вітрині», «Танці різних епох», «Диско-шок». Костюми виготовляли самі. Це був прекрасний час.

Неможливо забути й виступи шкільного театру пародій, учасниками якого були і вчителі (Бондар С.М., Здоровцов С.А., Тітова О.М., Благодарова Ю.С. та інші), і діти. Особливо відмічу номери

«Танець гномиків», лялькова вистава «Боги на вчительському Олімпі». Це було креативно.

«Сяяв» наш учительський колектив і в дорослих конкурсах художньої самодіяльності. У нас був учительській хор, ансамбль, дуети, танцювальні номери, театральні постанови. Відомий ансамбль «Конотопчанка» посів I місце на міському огляді та взяв участь в обласному етапі. Ми підготували пісні «Подари мне платок», «Говорили, балакали», але не врахували одне – сценічні костюми. Схаменулися лише в Сумах. Ми добровільно-примусово «експропріювали» костюми в суперників. Не всім «екіпіровка» підійшла за розміром. Посміхаючись, ми проспівали сумні пісні, а потім сміялися до самого Конотопа.

У школі завжди було багато громадської роботи: постійно оформлювали колони для міських парадів до Дня революції, Дня Перемоги. Працювали й на колгоспних полях. Завжди було весело, тепло. Співали в автобусі по дорозі додому, приїздили охриплі. На грядках допомагали тим, хто відставав. Працювали навіть у мороз, «видобуваючи» білий буряк.

Було цікаво в школі й дітям: складання норм ГТО, ігри «Зарниця», лижні змагання, поїздки на р.Сейм, походи в Сарнавічину. Ось так формувалися мої учні, які саме в школі відчули справжню дружбу, чисте кохання, навчилися ділити бутерброд на всіх. Дякую, що доля послала мені таких дітей.

Завжди пишалася я своїми колегами – прекрасними педагогами: Даньком М.М., Ченцовою Л.М., Орленком А.Т., Килиб Т.П., Джолосом Л.І., Гиричем В.Ф., Бабак А.І., Каргою М.Я. та багатьма іншими. У них було чого навчитися.

Я завжди пишалася, що працюю в школі № 9. Тут пройшло моє життя. З нуля, як кажуть, я створила свій кабінет праці і тепер не можу зрозуміти, де мені тепліше та затишніше – вдома чи у своєму кабінеті. Найголовніше, що ти йдеш на роботу з радістю. Приємно те, що зараз у школі працюють великі ентузіасти й таланти – молода й гаряча адміністрація і такі ж учителі.

Існує феномен нашої школи: куди б ти не пішов, поїхав – скрізь зустрінеш своїх випускників. Важливо, що вони тебе пам'ятають, упізнають, не проходять мимо. Значить, ти жив не даремно, віддавши більше часу своїм учням, ніж власним дітям.

Успіхів усім на наступні 50 років!

Фоменко Віктор Михайлович,
учитель фізичної культури

У далекому 1965 відбулася знаменна подія: уперше за післявоєнні роки відкрилася нова велика красива школа. Цього дуже довго чекали мешканці цілого мікрорайону Конотопа, особливо діти. У школі були просторі класи та широкі коридори. Особливою гордістю був спортзал, світлий, просторий, із зручними роздягальнями, першокласним спортивним інвентарем. Міськвно підкріплювало школу досвідченими кадрами. Кафедра фізкультури була укомплектована кращими працівниками фізкультури і спорту. Євгенія Володимирівна Фоменко – досвідчений учитель, екс-чемпіон України з волейболу, голова методичного об'єднання учителів фізкультури міста. Разом з нею працювали Гудименко А.І. і Юрченко В.М., також колишні спортсмени високих розрядів з легкої атлетики.

З перших днів свого існування школа впевнено зайняла лідируючі позиції в міській спартакіаді. Особливо успішно учні виступили на змаганнях з волейболу, баскетболу, легкої атлетики. Нашою гордістю в той час були Віктор Бабенко, Стас Чорноусенко, Олександр Дерев'янка, Олексій Вакуленко, Анатолій Сухілін та ін..

Через три роки Фоменко Є.В. була переведена на посаду директора спортшколи. Ще пізніше Гудименко А.І. – директором дитбудинку. Прийшли нові кадри. У 1974 році продовжувати славні традиції своїх старших колег (своїх тіток) став Фоменко В.М.

Школа стала одним із центрів фізкультурно-масової роботи. На базі нашого навчального закладу займалися спортсмени з «Мотордеталі» та арматурного заводу м.Конотопа. Велику популярність

тоді мала команда дівчат з волейболу, яку очолювала Юрченко В.М. Вони неодноразово вигравали різноманітні міські турніри.

Також великих успіхів досягли і легкоатлети. Гордістю школи стала Судак Людмила, яка завоювала титул чемпіонки Європи з бігу на 3000 метрів (пізніше вона вийшла заміж за спортсмени із Канади і зараз проживає там).

У подальшому в школі створюється спортивний клас. Його випускниками пишалися всі. Це Цибін Олександр – учитель фізкультури інтернату №2, Завалій Сергій – директор ПТУ №20, Горлач Олександр – начальник будівельного тресту в м. Харків та інші. Поряд з літніми видами спорту лідируючі позиції школа займала в лижних гонках. А з приходом нового молодого вчителя Белікова Ю.І. закріпилися ці позиції. Нашу школу закінчили призери області та України з лижних гонках: Сохань Тамара, Вовкула Олександр, Кузнецов Сергій, Коваль Оксана та ін..

Вагомий внесок у розвиток спортивного життя школи зробив Коновалов В.І. Новий напрям у розвитку отримали такі види спорту як футбол і гімнастика. Були реконструйовані роздягальні й покрита спецгумою підлога в спортзалі, придбано достатня кількість спортивного інвентарю. Шкода, що пропрацювавши доволі недовго, залишив яскравий слід в біографії школи.

Неможливо не пригадати і початковий ланцюг у розвитку здоров'я і спорту в школі, яким керувала Валентина Вікторівна Конопля. Вона з наполегливістю і ретельністю виховувала і скеровувала в майбутнє великих спортсменів. Це Бокатова Яна – чемпіонка області з бігу на 100 метрів і Крючок Наталія – чемпіонка області з бігу на 800, 1500 метрів.

Окрему подяку заслуговує робота В.І. Терновенка, якого поважають діти і колектив. До чого б він не брався, все оновлюється і сяє новими приємними тонами. Учні його класів досягають відмінних результатів у спорті.

Школа пишається Олександром Москаленком, який у 2007 році в м. Андорі став срібним призером чемпіонату світу серед школярів. У 2008 році у Франції бронзовим призером того ж чемпіонату стала Юлія

Логвинова – абсолютна чемпіонка України у лижних гонках. Денис Закурдаєв став призером чемпіонатів України в лижних гонках.

На сьогодні в школі працює дружній і згуртований колектив однодумців, який ставить перед собою високі завдання. Сподіваємося, що він з успіхом продовжить славні традиції попередників.

*Матюха Зоя Василівна,
учитель математики, випускниця школи*

Моє знайомство зі школою № 9 відбулося 1 вересня 1967 року, коли я прийшла до 1 класу. На той час це була найновіша і найкраща школа в місті з українською мовою навчання. У закладі діяла кабінетна система навчання. На кожний урок учні йшли до відповідного кабінету: 46-кабінет фізики, 38- історії, 43 – іноземної мови.

9 школа підтримувала тісні стосунки з болгарськими колегами. Часто запрошували на гостину до себе і також їздили до них.

Кожен клас чергував по школі тиждень, і в кінці дня проводилися лінійки, на яких підбивалися підсумки роботи за тиждень, передавалася естафета чергування. Ми дуже любили тимурівські команди, коли ходили допомагати самотнім пенсіонерам, і за це вони нас частували чаєм з тістечками.

Усі чекали закінчення 9 класу, бо після нього виїжджали до табору праці та відпочинку в с. Духанівка. Це був час, коли згуртовувався колектив учнів і вчителів.

Часто проводилися тематичні вечори та вечори відпочинку.

Друге знайомство відбулося 15 серпня 1982 року, коли я переступила поріг рідної школи як учитель математики після закінчення Сумського педагогічного інституту імені А. С. Макаренка. Школа змінилася на краще. З'явилися нові учителі. Багато цікавого чекало на мене попереду.

Запам'яталися поїздки «на буряки», коли всі допомагали один одному. Після виконаної роботи сідали пообідати великим дружнім колом. У місті на той час вважали, що колектив нашої школи найдружніший.

Заняття проводилися у дві зміни так, як було дуже багато бажаючих у ній навчатися. Дружно, всім колективом допомагали будівельникам робити підлогу коридору 1 поверху. Усі були засипані цементом, але радісні посмішки не сходили з наших облич.

Цікавими та пам'ятними були святкові заходи, вечори відпочинку, до яких готувалися всі. Під час святкування 30-річчя школи була сильна гроза, вимкнули світло, але це нікого не злякало. Свято продовжувалося, усі співали в супроводі баяна.

Я вважаю, що спеціалізована школа I – III ступенів №9 найкраща у місті, бо вона наша, рідна. Я бажаю їй довгих років процвітання, високих досягнень і творчих злетів, а усьому колективу – здоров'я, витримки, натхнення.

*Садчикова Людмила Максимівна,
учитель географії, біології*

Прийшла на роботу у 1980 р. Вразило велике приміщення (після восьмиїтки). Директором був Данько М.М., який на педраді 30 серпня познайомив з колективом як учителя біології та географії. Колектив був великий, класів на паралелі було 5-6.

Я бачила, як будувалась школа, а сама працювала тоді в Росії, подумала: «Яка красива школа, от би працювати в ній». І так склалася доля, що довелося і мені працювати тут. Спочатку читала біологію, потім перейшла читати географію.

Перші подружки – Турута М.М., Барладян Л.М., Откидач Л.М., які завжди підтримували і допомагали. Працювати було легко.

У класі були різні за дисципліною учні, довелося навіть ходити по судах у справах декого.

Запам'ятався туристичний гурток. Організовували походи в ліс будь-якої пори року. Пізніше це переросло в туристичні зльоти. Учні із задоволенням відвідували гурток, завжди займали призові місця. А у змаганнях з орієнтування – постійно перші. Подобалося дітям ночувати в наметах. Добрими помічниками мені були Коновалов В.І., Беліков Ю.І., піонервожаті.

Найкраще запам'ятовся табір праці та відпочинку в селі Карабутово. Там діти не тільки гарно працювали, а й змістовно відпочивали вечорами.

Їздили колективом на буряки, працювали, допомагали одне одному.

Брали участь у турзльоті і вчителі. Активними учасниками були Куценко Г.В., Сердюк Л.А., Чинін С., Цопа Ю.В., Безрученко Л.А., Білодід Г.С. Їхні перемоги приносили нагороди у вигляді м'ячів, радіоприйомника, шахів.

Дуже чекала Першого вересня. Чекала, коли закінчиться літо і я прийду до школи до дітей, яких дуже любила.

Колектив у моїй пам'яті залишиться дружнім, згуртованим.

*Супрун Світлана Михайлівна,
учитель світової літератури, російської мови*

Перше моє знайомство зі школою № 9 відбулося в 1974 р., коли нас, учнів школи №2, дев'ятикласників, запросили для гри «Зірниця», яка проходила на території даної школи. Вона мені дуже сподобалася: велика, світла, велике подвір'я. Я навіть не могла й подумати, що через певний час прийду сюди працювати.

За час роботи було дуже багато цікавого, доброго. Були й складні моменти, але колектив був дружній, тому все долали разом. Було в кого повчитись учительській майстерності. Велику подяку хочу висловити М. П. Бондар, Т. В. Лісогор, В. Ф., Гиричу, М. Я. Карзі за їхні уроки, допомогу.

Ми, тоді ще молоді учителі, грали в КВК з учнями. Організаторами були Козлова І. М., Боброва Н. Ю., Нікитенко Л. О. Це були найкращі роки мого життя.

З великою теплотою згадую покійних нині Сердюк Л. А., Дзюбу А. І., які були учителями моєї доньки. Людмила Анатоліївна була учителем з великої літери. Антоніна Іванівна, вихователь продовженого дня, притягувала до себе дітей, як магніт. Навіть хлопці в неї в'язали та вишивали.

Як їх любили діти.

Учні і на той час були різні: і дуже наполегливі, і ліниві. Але мені здається, що вони дуже любили мій предмет – російську мову і літературу.

Справжніми патріотами школи ми були під час перебудови й реконструкції першого поверху. Працювали всі з великим ентузіазмом.

*Курочкіна Ольга Михайлівна,
керівник шкільного хору «Ехо»*

Я, Курочкіна О. М, прийшла працювати до школи в 1981 році, бо саме в ній розпочав свою роботу хоровий колектив «Ехо», художнім керівником якого я була. Назву колективу дали самі діти. З цього часу й почав створюватися колектив зі всіма його малими формами роботи: молодший хор «Вогник», молодший ансамбль «Матрьошки», старший склад хору, ансамбль «Ромашка», солісти.

Діти були здібними, голосистими. Потрібно було лише навчити співати музично грамотно. Були і свої проблеми: відсутність музичної освіти, не володіння технікою вокально-хорового співу. Розпочинати довелося все з нуля. Але вже в перший рік існування, виступивши на міському огляді художньої самодіяльності, ми про себе заявили гордо, зайняли лідируючу позицію серед хорових колективів міста. Поступово, рік за роком, хор став виступати дуже багато. Концертна діяльність була цікавою, багатогранною. У репертуарі колективу була й класична хорова музика, народні пісні і навіть співали латинською мовою. Діти співали із задоволення, зацікавленістю, натхненням, емоційно, а це означає – професійно.

Через сім років хор «Ехо» був удостоєний звання «Зразковий». Колектив жив цікавим творчим життям. Концерти, туристичні поїздки містами країни. У 1985 році хор почав товаришувати із дитячим хором українського радіо і телебачення міста Києва під керівництвом Копилової Тетяни Миколаївни. Конотопські діти спочатку запросили до себе київський хор, а потім і ми були в гостях у них. Зустріч була хвилюючою й незабутньою. Вогник дружби залишив багато вражень. Вінцем цієї дружби став концерт київського хору в міському БК КЕМЗ

на учительській конференції. На завершення концерту два хорових колективи заспівали разом. Публіка аплодувала стоячи.

Співоче поле школи розширилося ще й ансамблем педагогів, який виступав на оглядах художньої самодіяльності в області й зайняв одне з призових місць. Увесь цей час поряд зі мною працювала моя колега – кваліфікований музичний акомпаніатор Бондар С.І. Її знання допомагали мені відшліфувати звук за звуком, зливаючи в чисті інтонації хорового співу. Велику організаційну допомогу надавав і колектив школи. Адже були концерти, у яких були задіяні всі види хорового колективу. Це приблизно 120 дітей. А їх потрібно було одягнути в концертні костюми, підготувати до виступу, а потім знову переодягнути, провести додому, адже концерти завершувалися зачасту пізно.

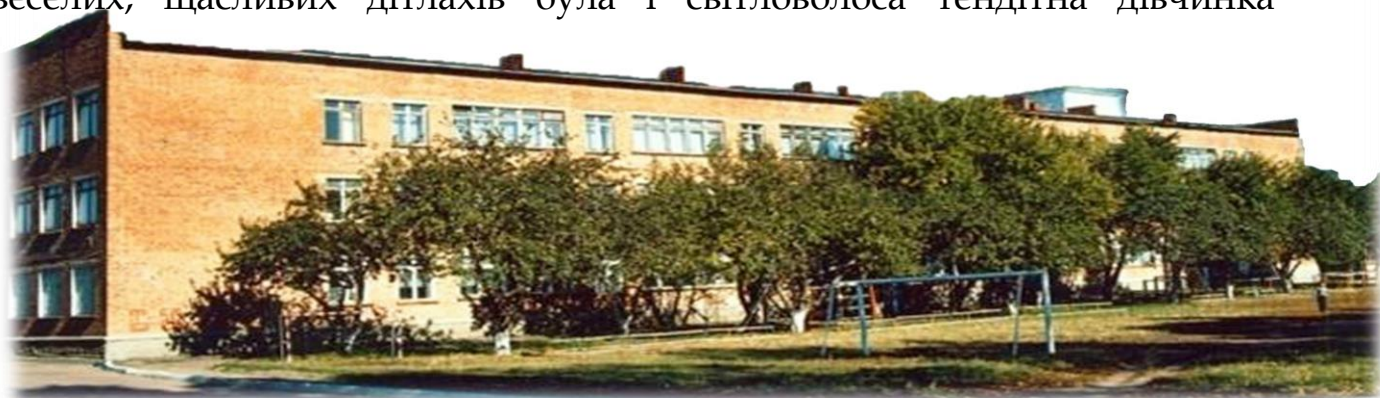
У пам'яті залишилася вдала поїздка до міста Києва в палац «Україна». Цікавий концерт залишив незабутні враження в серцях хористів. І хоча довелося бігти до метро, щоб не запізнитися на потяг, ніхто про це не пошкодував. Додому приїхали пізно вночі й відразу почали ділитися враженнями з батьками.

Хоровий колектив «Ехо» працював і жив цікаво увесь час свого існування. Перші учні вирости й привели до мене своїх дітей. Під час концертів вони азартно аплодували, згадуючи свою участь у хорі «Ехо».

*Савченко Валентина Василівна,
учитель початкових класів*

Початкові класи, у яких навчалося близько 600 учнів, завжди були гордістю нашої школи. У кожній паралелі було по 6 класів, наповнюваність яких була 30-35 дітей. До послуг учнів були сучасні на той час кабінети, обладнані ТЗН, новими меблями. Уроки, лінійки, політінформації, культпоходи. Життя вирує.

Лунає дзвінок – і тієї ж миті перший поверх наповнюється сміхом, галасом, буянням білосніжних фартушків і комірців. Навіть великий шкільний коридор замалий для 200 першокласників. Серед цих веселих, щасливих дітлахів була і світловолоса тендітна дівчинка

Світланка, яка в майбутньому стала директором своєї рідної школи Бондар С. М.

А очолювала цю бурхливу Країну Знань заступник директора з навчально-виховної роботи початкової школи Головачова Ганна Олександрівна. З любов'ю, вдячністю та повагою згадуємо нашого улюбленого «завуча». Це був мудрий, розумний, толерантний керівник. Ганна Олександрівна доклала всіх зусиль, щоб школа стала островцем людяності, гуманізму, творчості і постійного пошуку, школою радості для учнів і місцем натхнення для вчителів. Вона вдало об'єднала всіх учителів-початківців в єдиний дружній колектив, на рахунок якого багато творчих здобутків.

І сьогодні з гордістю і любов'ю ми говоримо:

*Дев'ята школа – це рідний наш дім,
І всім так приємно вчитися в ній.*

*Ганжара Світлана Іванівна,
учитель української мови і літератури,
керівник гуртка народознавства*

20 квітня 1998 року на базі школи № 9 розпочав свою роботу гурток СЮТур «Народознавство». Першим її гуртківцями стали учні 8-х класів. Через рік до них приєдналися учні 6-Д класу. Метою гуртка було вивчення народних звичаїв, обрядів, історії українського народу. Зчас існування гуртківці тричі поспіль ставали кращими серед народознавців – туристів області. Члени гуртка повинні були не тільки займатися дослідницькою роботою, а й мати гарну фізичну підготовку, вміння співати українські народні пісні, малювати, писати репортажі про події, що відбувалися під час змагань.

Найзірковішою стала команда у складі Пащенко Володимира, Будька Сергія, Лазаренка Юрія, Бдуль Наталії, Пашко Наталії, Стрижко Ольги. За високі досягнення у вивченні історії та культури українського народу, рідного краю Пащенко Володимир і Пашко Наталія були

зараховані до Сумського філіалу МАН України. У 2005 році гурток припинив своє існування.

*Пилипенко Людмила Володимирівна,
старша вожата, учитель російської мови і літератури*

1983–1984 роки були для мене знаковими. Я стала старшою піонервожатою школи № 9. Спочатку – шок, я губилася на трьох поверхах, у пришкільних майстернях, коли потрібно було знайти той чи інший клас, та ще й дві зміни навчання. А паралелі класів: А, Б, В, Г, Д, Є.

Піонерська дружина школи носила ім'я Зої Космодем'янської, а кожен загін – ім'я піонера-героя, мав пісню загону, свій девіз.

Загони змагалися між собою в навчанні, пошукових справах, зборі макулатури й металобрухту, допомагали ветеранам війни й самотнім пенсіонерам, зустрічалися з воїнами-інтернаціоналістами. Випускалися газети, оформлялися класні куточки, велися щоденники загону.

Кожен піонер виписував обов'язково собі газету. Популярними тоді були «Піонерська правда», «Юний лєнінець», журнали «Піонерія» та інші.

Особливо пам'ятним було свято День піонерії 19 травня. Уся дружина збиралася біля школи о 8 годині, формувалася святкова колона, яка направлялася до центру міста – до пам'ятника Леніну. Після урочистостей розпочиналися розважальні заходи в парку. Безкоштовними для дітей у цей день були гойдалки, атракціони, у трамваях возили учнів також безкоштовно.

Не менш цікавими для піонерської дружини були «Зірниці», які проходили в лісі біля с. Сарнавщина. Учні виконували різні завдання військового керівника школи, шукали прапор дружини, демонстрували спортивні досягнення. Усе завершувалося традиційним піонерським багаттям, лунали пісні, веселі голоси дітвори.

*Гавро Валентина Василівна,
учитель трудового навчання*

Я прийшла до школи № 9 29 вересня 1983 року учителем трудового навчання.

Трудове навчання – це був новий для мене предмет, методика викладання невідома. Хоча я мала невеликий досвід роботи в ательє мод та III розряд майстра з пошиття верхнього одягу, але цього було замало. Адже за дипломом моя спеціальність – французька мова. Потрібно було вчитись. У приміщенні школи я була раніше лише на семінарах вчителів шкіл району з різних предметів. Сама школа мені дуже сподобалась: висока, світла, простора, хоча й дуже холодна.

Коли прийшла працювати в школу, першою була зустріч з директором у робочому кабінеті. Попко Юрій Борисович був ввічливий, люб'язний, від нього віяло спокоєм та надійністю. Милувала око його елегантність, молодість, коректність. У ті часи колектив школи був багаточисельним, понад 80 педагогів, а класів по 6 паралелей і в кожному до 40 учнів.

Почалася моя робота з вивчення методики нового для мене предмету – обслуговуюча праця, яка не припинялася упродовж 28 років роботи в школі.

Я багато читала, спостерігала, експериментувала, відвідувала уроки колег своєї та інших шкіл міста.

Кожен учитель мене вчив, бо, як відомо, «всяк человек тебе учитель». Пам'ятаю урок математики в 5 класі, який проводила Килиб Тетяна Петрівна.

Робота була чіткою, продуманою по пунктах. Та я звернула увагу на те, як Тетяна Петрівна робить зауваження: тон спокійний, лише декілька слів. За час роботи я відвідала уроки вчителів з усіх предметів, які були в шкільному журналі, й в кожного вчителя були свої цікавинки.

Родзинкою Оболоника В.І. були вірші, які він сам складав; Пономаренко В.Г. – яскраві речення про природу, які збуджували уяву; Білої В.О. – знайомі зі шкільної лави «рівняння реакцій» та білий халат

на ній; Козлової І.М. – романтизм та дослідження іншої культури («Чайна церемонія»), побуту, звичок. А також її дефіле-шоу «Стилі в одязі», де дискутували про шкарпетки, під колір чого їх одягати: взуття чи брюк? Пам'ятаю бінарний урок разом з Бабак А.І. про ЕлвісаПреслі. Усіх не можливо перелічити. Кожен учитель був особистістю зі своїми особливими кольорами.

Одного разу під час екскурсії педколективу до м. Новгород-Сіверського в автобусі я сказала: «Дуже кортить подивитися, як наш президент, Кучма Л.Д., допоміг чоловічому монастирю». Хоменко Т.Ф. відповіла, що їй просто хочеться побути з усіма. Чи не гарний доказ комфорту в колективі. А керували ним три людини, у яких були єдині вимоги до всіх. Вони завжди були ввічливі, тактовні, стримані. Вони демонстрували належне поводження і робили все, щоб колектив жив нормальним, здоровим життям і цей позитивний потік енергії просто надихав.

А тепер про кабінет. Швейний клас з'явився в школі після того, як швейна фабрика подарувала списане обладнання. Це 18 швейних машин з електроприводом у робочому стані. З них 16 універсальних та 2 спеціальні. Викладати сюди приходили спеціалісти швейної фабрики – інженери-технологи. Дівчата 10-11 класів складали іспити та отримували професію швачка-мотористка.

Разом з учнями ми зібрали куточок старожитностей та рушників: обрядових(весільних) для ікон, утиральників для рук, для столу, озеленили кабінет квітами. З кожним роком кабінет поповнювався новими виробами, методичними матеріалами, роздатковими картками, журналами для практичних робіт, тематичних заліків, колекціями.

Спадають на думку рядки: «Я люблю свою роботу, я їду туди в суботу...»

Якось Боброва Н.Ю. проводила відкритий захід «В гостях у картин». На дошці були виставлені репродукції картин: Шишкіна, Левітана, Рєпіна, Айвазовського. Праворуч, де я сиділа, була картина Левітана «У омуті». Після розповіді був танець, його виконували дівчата-русалоньки. Стрункі, милі, як та дівчина на картині Левітана. А одягнені вони були взелені шовкові сукні, які ми самі кроїли, шили,

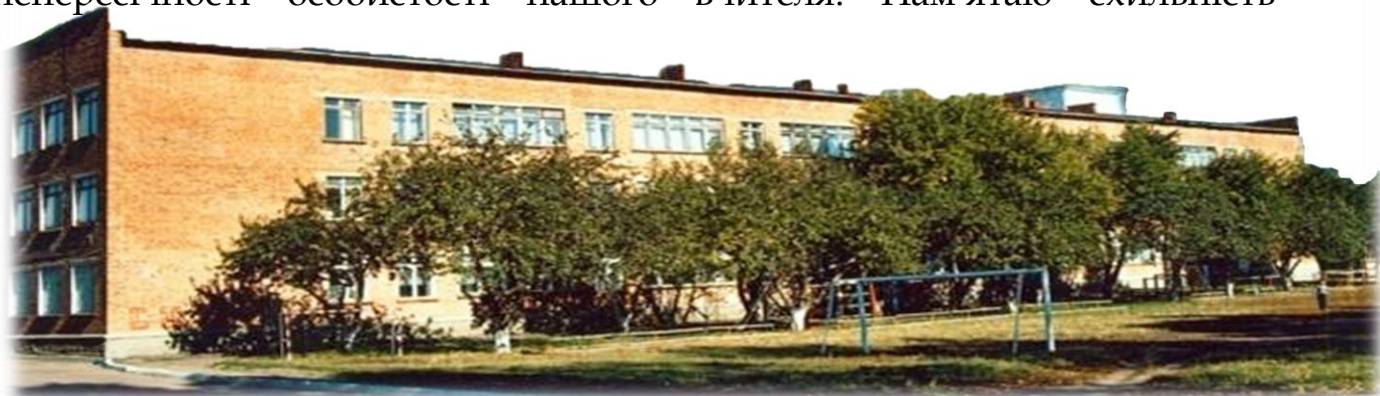
прасували. Хоча сукні були не зовсім досконалі, але виглядали дуже гарно на худеньких дівчатках. Незважаючи на труднощі, під моїм керівництвом руками дітей було зшито десятки костюмів для танцювального та хорового колективів, за що мене нагородили грамотою.

Тиха радість охоплює серце, коли бачиш, що праця твоя потрібна і вона комусь служить. Дуже вдячна школі, яка дала мені це відчуття.

*Козлова Ірина Михайлівна,
заступник директора з навчально-виховної роботи,
учитель української мови і літератури,
випускниця 1977 року*

Я почала навчатися у школі № 9 з жовтня 1972 року, з другої чверті п'ятого класу. Мої батьки переїхали до м.Конотопа з села Жолдаки, бо там закривалася школа, і моя мама, вчителька, залишалася без роботи. Клас, до якого я потрапила, 5Б, був великий і дружний. Класним керівником у нас була людина величезного серця, справжній педагог і філолог – Олександра Олесіївна Кизименко. Висока, ставна, граційна, вона по-материнськи піклувалася про кожного з нас, і за її суворістю вгадувалася безмежна доброта. Викладала вона російську мову і літературу, уроки її були позначені людяністю й емоційністю, її вустами промовляли до нас Пушкін, Лермонтов, Толстой, Чехов. Олександра Олексіївна мала вже досить поважний вік, і вийшла на заслужений відпочинок, випустивши нас у 1975 році з 8 класу.

Протягом двох останніх років навчання нашим класним Володимир Федорович Гирич, учитель фізики. Молодий, енергійний, він викладав предмет емоційно, захоплено, а тому фізику добре знали не тільки хлопці, але й ми, дівчата, хоч і давався цей предмет мені важче, аніж мови чи літератури. Володимир Федорович уособлював собою класичне вирішення суперечки між «фізиками» і «ліриками», бо, будучи фізиком, писав чудові вірші. Мені запам'ятався також зроблений ним майстерний переклад з німецької «Лісового царя» Гете – і це є ще одним свідченням непересічності особистості нашого вчителя. Пам'ятаю схильність

Володимира Федоровича до філософських сентенцій, влучних афористичних висловів, які ми ретельно занотовували у загальному зошиті з фізики, зі зворотнього боку. Часом навіть зауваження щодо дисципліни набували філософського характеру. Пам'ятаю один такий випадок: хтось крадькома на останній парті лускав насіння й перемовлявся між собою, і зауваження їм було висловлене таким чином: «Якщо нашій цивілізації суджено загинути, то загине вона від пустопорожньої балаканини, непрофесіоналізму і соняшникового насіння». Загальний робочий зошит із фізики ми на вимогу Володимира Федоровича завели у сьомому класі і вели його кілька років. Таким чином увесь шкільний курс фізики з формулами, задачами, законами, графіками й схемами виявився під кінець десятого класу зібраний в одному зошиті-конспекті, і мені відомо, що дехто з моїх однокласників готувався до вступних іспитів у вуз не за підручниками, а за цим зошитом. Формули в ньому детально виводилися, головні бралися в рамку, найосновніші – «в коробочку». У зошиті вживалися позначки різними кольорами, вживалися для нотаток широкі поля – словом, у Володимира Федоровича була власна, дуже дієва й цікава методика викладання предмета. Відомо, що невдовзі після нашого випуску Володимир Федорович деякий час працював за славнозвісною методикою Шаталова, творчо застосовувавши її в умовах загальноосвітньої школи. Окремо слід сказати про створений Володимиром Федоровичем фізичний кабінет, який був визнаний одним із кращих в області. На той час це було справді велике досягнення: жоден урок не проходив без застосування приладів, демонстрації дослідів, навчального кіно. Для мене, у недалекому минулому сільської дівчинки, дивовижею було вже те, що в кабінеті фізики автоматично рухалися штори на вікнах для затемнення, опускався й піднімався екран, діяла електрична указка – по екрану зі слайдом бігала світла стрілочка, і все це керувалося з учительського пульта натисканням кнопки чи перемиканням тумблера. У моїй вдячній пам'яті Володимир Федорович лишається таким – молодим, енергійним, талановитим у багатьох галузях, з осяйною білозубою посмішкою, з винятковим почуттям гумору, з незалежністю й самостійністю суджень стосовно різних сторін дійсності. Доля

розпорядилася так, що з часом я повернулася до рідної школи – спочатку вчителем, згодом заступником директора з навчально-виховної роботи, але Володимир Федорович завжди лишався для мене вчителем і наставником.

З неослабною вдячністю згадую я й інших учителів рідної школи. Серед них були особистості без перебільшення унікальні. Так, військову справу і музику у нас викладав Андрій Тимофійович Орленко, повний кавалер ордена Слави трьох ступенів. Ставний, завжди підтягнутий, у формі старого зразка, він охоче оповідав учням про свій життєвий і фронтовий шлях. На уроках початкової військової підготовки вивчалися основи армійських статутів, ми керівником був марширували, виконували стройові вправи, стріляли з пневматичної та дрібнокаліберної зброї, розбирали й збирали автомат – усі, навіть дівчатка. Незабутні уроки музики Андрія Тимофійовича й заняття зі шкільним хором. Акордеон у його руках – пошепки говорили, начебто трофейний – відтворював і фронтові пісні, й тогочасні естрадні мелодії, і широкий репертуар класичних творів від знаменитого «Полонезу» Міхая Огінського і «Чардаша» Монті до улюблених нашими бабусями вальсів «Голубий Дунай» і «На сопках Манчжурії» та армійських маршів.

Серед учителів було тоді немало колишніх фронтовиків: учитель математики Микола Петрович Седляр, історик Іван Павлович Волков, директор школи Микола Михайлович Данько. Директор мав особливий тембр голосу, говорив хрипким шепотом, бо внаслідок фронтового поранення були зачеплені голосові зв'язки. Однак, коли він починав говорити на лінійці або в залі, западала тиша, уся школа затамовувала подих і ловила кожне його слово. Авторитет директора був дуже високий. Окремо хочеться сказати про вчительку німецької мови Рахіль Мойсеївну Варнек. У час війни вона була перекладачем на фронті, була нагороджена орденами й медалями, володіла не тільки німецькою, але й англійською, датською, шведською мовами, знала латину. З нею ми не тільки опановували іноземну мову, але й вивчали вірші Гьоте, Шіллера, Гейне мовою оригіналу.

Пам'ятаються у старших класах уроки російської мови і літератури Надії Василівни Руденко, суворої, вимогливої, однак саме вона навчила системності літературного аналізу, вдумливості читання, умінню аналізувати. Низький уклін і безмежна вдячність учителям української мови і літератури Білоус Варварі Антонівні, а в старших класах – Мартиненко Валентині Павлівні. Вони відкрили світ українства, рідного слова, передали нам, учням, любов до рідної землі, повагу до історичного минулого нашого народу. Учитель хімії Марія Яківна Карга, математик Марія Миколаївна Турута, біолог Надія Дмитрівна Джолос, географ Микола Григорович Лебідь – усі вони лишилися у пам'яті як зразок не тільки вчительської професії, але й людяності, щирості, доброти.

Школа жила бурхливим життям. Працювали спортивні секції, незмінно високі результати показували учні нашої школи на міських спортивних змаганнях. Ці змагання також спливають у пам'яті як щось веселе, щире, товариське. Мені найбільше пам'ятаються легкоатлетичні змагання, де я виступала з метанням диска, списа, штовханням ядра й уже навіть в дорослому віці пишалася тим, що моє прізвище довго фігурувало на стенді шкільних спортивних досягнень, аж поки хтось із наступних поколінь шкільних спортсменів не перевищив моїх шкільних «рекордів». Лижні, велосипедні й легкоатлетичні кроси, змагання з шахів і шашок, славнозвісна «Зірниця», походи до Сарнавщини й Драгомирівщини – спортивне життя школи завжди було насиченим. Учителі фізкультури Анатолій Іванович Гудименко, Валентина Михайлівна Юрченко, молодий, щойно з інституту Віктор Михайлович Фоменко – усі вони доклали немало зусиль до спортивної слави школи.

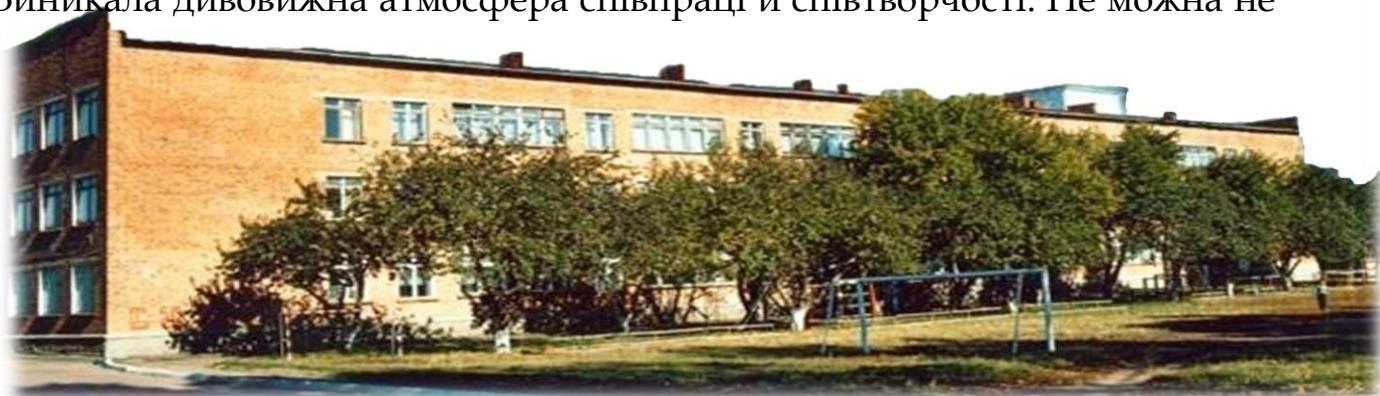
Хочеться сказати й про шкільну музичну самодіяльність. У школі завжди був хор, і керували ним не завжди професійні музиканти. У наш час керівниками шкільного хору були учитель музики Андрій Тимофійович Орленко, учителька російської мови і літератури Таміла Василівна Лісогор. Таміла Василівна мала чудовий голос і тонкий музичний слух, а тому і хор, і дівочий ансамбль під її керівництвом звучали злагоджено і в три, і в чотири голоси.

Особливою сторінкою в моєму шкільному житті був вокально-інструментальний ансамбль «Юність». Керував ним знаний тоді у місті музикант Віктор Андрійович Коженко. Склад ансамблю був класичний: дві гітари, бас-гітара, клавіші і ударна установка. Увесь склад був дівочий, це були мої однокласниці. Нам пошили ошатні костюми світло-бузкового кольору – для барабанщиці брючний костюм, для інших – плаття. Утім, є й фото, де ми у шкільних формах і білих фартушках. Ми виступали в шкільних концертах, брали участь у різних святах. Ніхто з нас у подальшому не став професійним музикантом, але це був чудовий досвід спілкування з музикою, роботи в команді.

Пам'ятаються шкільні вечори, де грав уже справжній вокально-інструментальний ансамбль, новорічні свята, де ми, старшокласники, були в карнавальних костюмах, літературно-музичні вечори й спектаклі, шкільні концерти. Перебираючи старі фото, сповнюєшся ностальгією й теплим почуттям вдячності до своїх учителів.

Доля розпорядилася так, що я повернулася до рідної школи дорослою – спочатку вчителем російської мови і літератури, потім – учителем української мови і літератури, заступником директора з навчально-виховної роботи. Початок моєї трудової діяльності на посаді вчителя припадає на кінець серпня 1984-1985 навчального року. Директором школи на той час уже був Юрій Борисович Попко. Я отримала викладання російської мови і літератури на паралелі 4-х класів та класне керівництво у 4-Г класі. Велику допомогу на перших порах становлення надали мені старші колеги – Таміла Василівна Лісогор, Валентина Павлівна Мартиненко, багато уваги приділяла заступник директора Тетяна Петрівна Килиб. У школі тоді було багато молодих учителів, моїх ровесників і ровесниць. А тому було й багато цікавих ідей, оригінальних проектів. У пам'яті великі загальношкільні літературні вечори під керівництвом Ніни Юріївни Бобрової – вечір пам'яті декабристів, пушкінський вечір, літературний вечір на честь О.С.Грибєдова, поетичний вечір за творчістю Тютчева, Фета, Тургенєва, есенінський вечір. До участі у таких діях долучалися учні різних класів, від п'ятикласників до випускників, а також учителі школи. Виникала дивовижна атмосфера співпраці й співтворчості. Не можна не

згадати й такий знаковий для школи проект, як шкільний театр «Арена» під керівництвом учителя іноземної мови Євгена Олексійовича Данилова. Розігрувалися п'єси, написані ним самим і втілені на сцені за його режисурою. Про одну з таких вистав, показаних на сцені Будинку культури КЕМЗ – «Квадрат для Клеопатри» – навіть писала міська газета, а центральну роль у ній зіграла Світлана Горлач, тоді піонервожата, а нині директор школи Світлана Михайлівна Бондар.

Протягом кількох років відбувалися змагання «А ну-мо, дівчата!» між командами молодих учителів та дівчат-старшокласниць. Це яскраве, дотепне сценічне дійство не лишало байдужим нікого.

Отже, ту велику частину життя, що я провела у стінах навіки рідної мені Конотопської середньої школи №9, я згадую з величезною теплотою і вдячністю. А це загалом більше ніж півжиття – тридцять із лишком років, із яких двадцять шість – учителем, дев'ятнадцять – заступником директора.

*Костирко Людмила Іванівна,
учитель початкових класів,
випускниця школи 1975 року*

Рідна школо! Ти завжди була, є і будеш найяскравішою і найкращою частинкою мого життя.

Початкова школа – це перший ступінь навчання дитини в школі. Це ми першими відкриваємо своїм вихованцям чарівний світ дитячої зоряної Країни Знань.

**«Перша літера і перше слово,
З книгою перша серйозна розмова»**

Я дуже щаслива, що моя педагогічна зоря заяскріла саме в школі мого дитинства. Моїм першим директором був Данько М.М., але недовго. Він жив поряд зі школою, але мені чомусь здавалося, що в школі. Педагогічний колектив початкової школи, у якому я почала свою трудову діяльність, був великий і зовсім молодий. В одній паралелі було

по 4-7 класів. Першими наставниками були Холодьон М.С., Голобородько Т.М., Проняєва Г.І.. Це були наші шкільні мами, учителі з великої літери, які навчали нас не тільки тому, як проводити уроки, але й учили, як жити. У радості й у горі ми були одним дружним колективом. Усі ми були різні. Кожен працював так, як підказувала йому совість. Але ніколи не було легко працювати у початковій школі! Усю наочність ми виготовляли своїми руками.

- А чому це у вас мухомори більші, ніж зайчики? – говорила мені мудра Тетяна Петрівна.

Усі ми були вражені, коли дізналися, що Сердюк Л.А. поїхала до Лисенкової вивчати її передовий педагогічний досвід. А потім... ми наробили стільки опорних схем і таблиць, що вони не вміщалися в класі!

Глибоко запали в душу відкриті уроки та виховні заходи Дзюби А.І., Савченко В.В., Проняєвої Г.І., Сердюк Л.А., Титової О.М., Бібік О.В і зовсім молодій Бондар С.М., яка, як грибочок, зростала на очах.

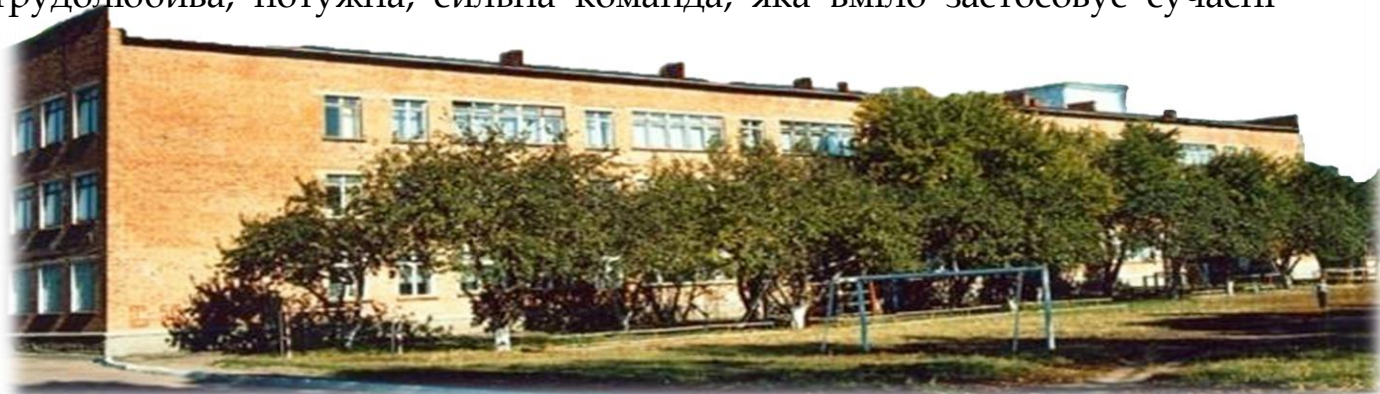
А які красиві вироби з різних матеріалів виготовляла Масік С.М.! А ще запам'яталось, як Пирлик М.Г., заступник директора, був за вчителя у Сердюк Л.А., яка після щасливого побачення не з'явилася на перші уроки.

А якою виснажливою була робота в колгоспі! До самої відпустки нас возили на поле! Здавалося, що нічого, крім буряків, уже не існує у світі! А рядок був такий, що не видно кінця краю! Але восени була «смакота»: за нашу плідну працю нам роздавали лічені баночки цукру! Нашими мудrimi завучами були Пирлик М.Г., Головачова Г.О., Сердюк Л.А..

Справжньою революцією в житті початкової школи стало переселення її на «Житломасив». І я, як «казанська сирота», деякий час була в школі одна. Учні нашого мікрорайону пішли в школу №2.

Вічна пам'ять тим, хто вже пішов із життя: Титовій О.М., Дзюбі А.І., Головачовій Г.О., Сердюк Л.А., Холодьон М.С., Голобородько Т.М. та іншим членам колективу.

Наш педагогічний колектив початкової школи – це дружна, трудолюбива, потужна, сильна команда, яка вміло застосовує сучасні

нові технології навчання та виховання, уміло працює над згуртуванням дитячих та батьківських колективів.

*Початкова шкolo, кланяюсь низенькою,
Що навчила мудрості життя.
Всім вклоняюсь, кого знаю близько
І тим, кого в житті нема!*

Словничок-довідничок (з гумором)

- Савченко В.В. – бджілка-трудівниця або виловлювач нових технологій.
- Сердюк Л.А. – всьому голова.
- Бібік О.В. – ходяча енциклопедія або «я все знаю, всіх учу, усе, що хочеш, научу».
- Теліпко В.Б. – жінка-посмішка, або «от улыбкихмурый день светлей».
- Проняєва Г.І. – «Майстер-клас», все своїми руками або «Майстер на всі руки».
- Холодьон М.С. – Мати Тереза.
- Масік С.М. – Королева «Умілі ручки» або білочка трудівниця.
- Титова О.М. – Вавилонська вежа.
- Коритько О.В. – Варвара-краса, довга коса або «Я вся для вас!»
- Книжник І.Ю. – «Служу Советскому Союзу».
- Костирко Л.І. – шкільна квочка або «Ви ще в школі? Марш додому!» або перша вчителька гурту «Ромен».
- Дяковська Л.М. – Королева Добробуту або «Я краща, ніж ви, але і ви не гірші, ніж я».
- Браженко Н. – учитель-передовик або «Гореть и никаких гвоздей! Вот лозунг мой и солнца!»
- Замана О. – душа компанії або «Я люблю тебя жизнь».
- Довженко В.М. – учитель «Словограй» або «Позвони мне, позвони». Учитель-комп'ютерщик, електронник або «Как прекрасен этот мир – посмотри».

* * *

Стільки дзвінків ми чуєм у школі,
 Скільки квіток на волошковім полі,
 Скільки травинок у лузі росте,
 Скільки сніжинок додолу впаде.
 Деякі кличуть науки вивчати,
 Інші дозволять відпочивати,
 А деякі лиш нагадають про те,
 Що було колись чи відбудеться ще.
 Школа – це наш другий дім,
 Адже скільки подій відбулося у ній.
 Тут ми собі справжніх друзів знаходим,
 З ними багато часу проводим.
 Кожна людина знань потребує,
 Їх усім нам школа дарує.
 Тут готують до самостійного життя,
 Вказують дорогу в гарне майбуття.
 Тут ми вибір повинні зробити важливий,
 Щоб крокувати далі сміливо,
 Щоби Бог дарував нам щасливу долю.
 Спасибі тобі, моя ріднаяшколо!

Смальченко Наталія,
 учениця 10 класу

*Слово надається
випускникам...*

*Онiщенко Тамара Миколаївна,
1975 рік випуску*

Коли замислюєшся над питанням, що для мене школа, то визначаєш багатомірність цього слова. Кожен з нас навчався в школі, пам'ятає імена своїх учителів і однокласників, які назавжди стали рідними людьми, ті цікаві та безтурботні роки своєї юності. Сьогодні школа відзначає свій «золотий» ювілей – і це знаменна дата. Сучасна школа № 9 має свої надбання та шанує традиції. Для мене, особисто, школа – це частинка дитинства, це перший і останній дзвінок, це дорога в країну знань та відкриттів, перші досягнення і життєві уроки. Моя школа завжди зустрічає по-дружньому. Вона багато навчила і не тільки предметним знанням, але й дружбі, взаємовиручці, терпінню, умінню долати труднощі. І яким складним не здавалося нам шкільне життя – воно найкраще.

Минули роки – і ось я знову повернулася до школи, але вже як учитель і методист. Любов до професії виховали в мені вчителі, яких сьогодні згадую з повагою та вдячністю: Дорошенка Павла Івановича, вчителя початкових класів, Марусиченко Галину Степанівну, класних керівників та всіх учителів-предметників, які, не шкодуючи себе, щодня дарували нам частинку свого серця. Роки не можуть стерти з пам'яті тих, хто сіяв у наші душі розумне, добре, вічне. Рідна школо, нехай у тобі завжди буде сонячно, затишно, радісно і щасливо, нехай вірою, надією і любов'ю, буде сповнений кожен день твого життя, нехай благословиться тобі на довгі літа!

*Банитюк Ольга Дмитрівна,
1975 рік випуску*

Моя рідна школо! Пригадую лютий місяць, коли приїхала до Конотопа з Поділля, з Хмельниччини. Прийшла навчатися до школи № 9, до нової красивої школи, у якій дуже подобалося навчатися. Я опановувала нові предмети, набувала нових знань. Найбільше

запам'яталося знайомство з прекрасним педагогом Тамілою Василівною Лісогор, участь у шкільних концертах, репетиції вокального ансамблю, солісткою якого була. Гадаю, що саме в школі формується особистість, її подальша життєва дорога. Я щаслива, що закінчила саме цю школу, яка, можливо, і визначила моє професійне становлення. Бажаю усім світлого майбутнього, мирного неба, а дітям реалізувати себе у цьому житті і на цій землі.

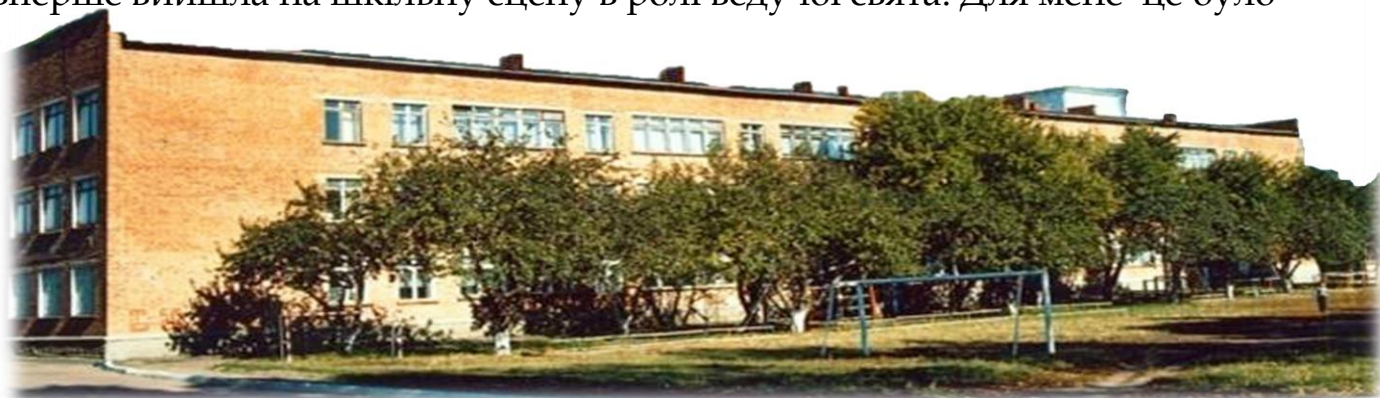
*Завалій Сергій Анатолійович,
1982 рік випуску*

Очевидно, що школа № 9 у нашому місті одна з найкращих. І мені випала велика честь у 1982 році стати її випускником. Вітаю рідну школу з прекрасним ювілеєм, з її 50-річчям, який співпадає з роками життя моїх однокласників – ми ровесники з нашою школою. Звичайно, пригадую найкращі моменти, пов'язані з навчанням у школі. Заздрю учням, які в ній навчаються, учителям, які тут працюють.

Хотілося б пригадати цікавий шкільний випадок. Щойно на посаду директора школи призначили Попка Ю.Б., молодого вчителя і молодого директора. Ми дуже радо зустріли, але все ж таки намагалися створювати потішнінеординарні ситуації. І ось у моєму щоденнику залишився запис директора про те, що на уроці я грав у, на той час усім знайому, гру «морський бій». Я надзвичайно вдячний Попку Ю.Б., учителям, нашій школі за ті найкращі роки дитинства і юності.

*Гуденко Ірина Миколаївна,
випуск 1988 року*

Одного разу, це було років десять тому, я прогулювалася прекрасним містом Одесою у футболці з надписом «40 років, школа №9». Перехожі зі здивуванням запитували: «А де у нас знаходиться така школа?». Я йшла містом і з гордістю думала: «У мене є така школа, і я надзвичайно її люблю!». За що я люблю школу №9...? За те, що вперше вийшла на шкільну сцену в ролі ведучої свята. Для мене це було

водночас цікаво й відповідально. Пізніше були перші сценарії, концерти, конкурси, КВК. У 9-10 класах з двадцяти учнів класу вісімнадцять дівчат відвідували шкільний хор.

Я люблю свою школу за прекрасний спортивний майданчик, за спортивний зал, у якому проходили незабутні уроки фізичного виховання, змагання з волейболу, баскетболу, гандболу. Я люблю свою школу за уроки навчально-військової підготовки, за гру «Зірниця», гру «Орлятко». Звичайно, я люблю свою школу за її вчителів, яким безмежно вдячна на все життя. Надзвичайно вдячна Галині Володимирівні Куценко, нашому класному керівнику. Галина Володимирівна – унікальна людина, вона навчила нас жити дорослим життям, завжди допомагала розбиратися у шкільних, суспільних та особистих ситуаціях. Час був непростий – це час перебудови суспільства.

Я вдячна Ользі Михайлівні Курочкіній, керівнику художнього колективу, у якому провела десять учнівських років – це колектив «Матрьошки» та «Ромашка». Вдячна за концерти, які разом організовували, а також за незабутні екскурсії. Я вдячна Ірині Михайлівні Козловій та Ніні Юріївні Бобровій за те, що віднайшли у мені той артистичний вогник і запросили на першу в житті велику акторську роль. Я вдячна усім учителям, оскільки якби не було їх, то і не було б випуску – 1988 року.

Я надзвичайно люблю свою школу і хочу побажати їй процвітання, хороших і вдячних учнів. Ми завжди з радістю пригадуємо ті найкращі шкільні роки і з великим бажанням ще не один раз завітаємо до рідної школи. З Днем народження, моя школо!

*Литвиненко Віталій Павлович,
1989 рік випуску*

Для мене школа є великим життєвим досвідом, оскільки тут сформувався мій характер і я сам як особистість. Надзвичайна вдячність вчителям, які виховували, вкладали свої душі для здобуття освіти. Для мене на сьогодні саме це виховання і навчання ведуть по життю,

виплекали силу волі, дали вміння долати труднощі та ніколи їх не боятися. Хотілося, щоб школа ще років сто, як найменше, процвітала, навчала по-сучасному, виховувала любов до рідної землі, до батьків. Звісно, шкільні роки незабутні і є багато чого пригадати цікавого. Найбільше запам'яталися уроки з фізичного виховання, заради яких можна було не відвідати інші. Пригадую Карпенко Тетяну Сергіївну, учителя математики. Так траплялося, що ми з друзями прогулювалися побіля її будинку, а наступного дня мене обов'язково викликали на уроці, тож готувався старанно і отримував «відмінно». Проте в пам'яті залишився мій улюблений клас, мої однокласники, які завжди приходили на допомогу, а взаєморозуміння і взаємовиручка – найцінніші риси мого шкільного колективу. Тож рідна школа, з ювілеєм, велика вдячність тобі за життєве підґрунтя, яке стало основою для дорослого життя!

*Стогнушко Катерина,
майбутній випуск 2017 року*

Знаєте, ми всі з вами біжимо в доросле життя, хочемо швидше стати незалежними, почати жити самостійно. І ми так цього прагнемо, що врешті-решт не помічаємо, як шкільні роки залишаються десь далеко в минулому, і тільки тоді ми розуміємо, який дорогоцінний скарб втратили.

Але будь-коли ми будемо пам'ятати, як ішли до першого класу, як теплі мамині руки будили нас зранку, як, швидко поснідавши, ми вдягали шкільну форму й, поцілувавши маму, з портфелем більшим, ніж ми самі, йшли до школи.

Ми ніколи не забудемо знайомство з першою вчителькою, її лагідну посмішку, звернену до нас, таких малих та зляканих, адже тоді ми вперше робили крок до дорослого життя. Пам'ятатимемо наше перше знайомство зі школою, перший урок, першу перерву, перші сльози та небажання йти зранку до школи. Для нас тоді все було вперше.

У пам'яті залишаються купа чудових, смішних та ніжних моментів. Хтось згадає екскурсію, під час якої він потрапив під дощ і додому повертався мокрий з голови до п'ят, хтось те, як його однокласник засунув голову в стілець, а потім не міг висунути, хтось першу безсонну ніч, у яку ніяк не виходило вивчити правила з мови чи таблицю множення, хтось свою першу двійку чи одиницю, за яку йому добре «влетіло» вдома, а хтось перший погляд однокласника, перше кохання, перший поцілунок у щічку, перше зізнання.

Ці спогади завжди будуть з нами, і якими б дорослими ми не стали, вони завжди будуть зігрівати нас зсередини, даруючи тепло, радість, щастя та затишок.

**Чому я не люблю контрольні
або вірш, який не можна читати вчителям**

Контрольна у класі, де один лиш відмінник,
Від звичних контрольних дуже відмінна.
Як діло відразу до тестів доходить,
Хтось як завжди діалог цей заводить:
Так на першій фермі Баран чи Вівця?
Та ні, там де є Гуска, ну біла оця.
А що Алігатор усіх переможе?
Таке відчуття, що ніхто написати не може.
А на третій базі стоїть Вертолїт?
На Гіпопотамі там катається кіт.
Боже, дай сили дожить до перерви,
Щоб більше мені, не тріпали цим нерви.
Скажи, ну, будь ласка, останнє питання,
Я виконаю твоє найперше бажання.
Ох-х-х, на десятім Білім полі,
Одинадцять трав Високих
І дванадцять Вільх стоїть.
Все!
Мій терпець урвався, досить!
Хоч ходіть, як хочете босі,
Подам скаргу в Міністерство,
Про відміну злючих тестів.
Без заміни букв на цифри,
Щоб прибрати кляті шифри!
Так контрольні всі проходять
І до сказу мене доводять.
А як спробуєш ігнор,
То почуєш цілий хор...
Досить!

*Дарина Золотникова,
учениця 8 класу*

*Замість
післямови*

ГЕД

2007

Шкільні роки – це частина життя кожного з нас, що збігається з дитинством і юністю. Тому-то скільки б часу не відділяло від рідної альма-матер, приємні спогади повертають нас знову і знову сюди, на Сарнавську, 38-А, бо тут поєдналися наші серйозність і безтурботність, нерішучість і впевненість, суворе слово зауважень і солодка тональність визнання успіхів.

Спогади про школу? Зворушливі ... І такі нібито стандартні.

Перший клас. Святкова лінійка. Величезний і нескінченний шкільний коридор.

Коли люди дорослішають, вони розуміють, що є кілька місць, у які завжди хочеться повернутися – це рідний дім і рідна школа.

А чи замислювалися ви коли-небудь, що означає для вас школа, у якій ви навчалися, школа, у якій навчаються ваші діти?

Школа № 9 – це велика будівля у вигляді літери «Н», а значить «нова», «непереможна», «невгамовна», «нестандарта», «неперевершена».

Школа – це місце, яке об'єднало в собі стільки чудових людей, стільки знакових подій. Школа – це друзі, спілкування! Школа – це мудрі вчителі, які, як і всі люди, бувають добрі й вимогливі, веселі і з сумним настроєм.

Школа – це моралізаторство за запізнення, за розмови на уроках, за невиконані домашні завдання, за пропуски.

Школа – уривок життєвого шляху, який назавжди залишиться в пам'яті кожного.

50 років рідній 9-й . Це багато чи мало? Для історії світу це лише мить, що швидко проходить. Для школи – це довгий і непростий шлях. Змінилась епоха, змінилися покоління людей. Усе навколо змінюється, але є речі, які залишаються незмінними. Це добре ім'я і славні традиції Конотопської школи № 9.

Швидкоплинний час безупинно вносить у життя нові риси, нові вимоги, але так, як і колись, наша школа залишається однією з найбільших в місті. І, не дивлячись на конкурентне сусідство, батьки майже семисот учнів довіряють нам своїх дітей. І ми намагаємося виправдати таку довіру.

Сьогодні школа втричі збільшила кількість учнів-переможців міського етапу олімпіад. Уже на десятки років переходить утримання за школою звання володаря призового місця в міській спартакіаді. Незмінно перші місця виборює хореографічний колектив «Карамельки», щорічні призові місця посідає вокальний гурток. Ми засвідчили перемогами свою високу майстерність у конкурсах «Театр слова», «Мельпомена», «Джерела Конотопщини», конкурсі шкільних газет.

Наша школа першою в місті розпочала танцювальні «Майданси», зйомки шкільного «Ералашу», бали в садибі Драгомирова, баскетбольні шквали...

Це результат продуктивної роботи педагогічного колективу, який забезпечує якісну підготовку учнів з базових предметів, вчить школярів наповнювати змістом своє життя.

Чотири роки тривав літній конкурс-огляд готовності кабінетів шкіл до нового навчального, їхньої оновленості, модернізації. І ми тримаємо 2 призове місце. У конкурсі кабінетів 1 місце посіли кабінет історії, психолога, 2 – кабінет української мови. Що свідчить про створення умов, за яких учням буде комфортно навчатися в школі.

За всім цим стоїть тісна співпраця педагогів і батьків учнів школи. А ще підтримка випускників, тих, що допомагають матеріально, сприяють розвитку творчих талантів учнів, залучаються до досліджень, пошукових проектів.

Минають роки, складаються традиції, виростають династії: школа вже має свою історію, яку ми доносимо до наших учнів. Скільки б не минуло років, як би не змінювалася наше життя, але школа була і буде залишатися країною Знань, школою Виховання і Творчості.

Моя школа бабусею стала?

Нещодавно мою бабусю
З ювілеєм усі вітали.
І знайомі, і рідні та друзі
Довгих років та щастя бажали.
Дивна річ – 50 моїй школі –
Така ж дата цього річ настала.
У шкільному родинному колі
Моя школа бабусею стала?
Ось чому в її стінах яскравих
Добре й затишно так, як і вдома.
На уроках сучасних, цікавих
Мені сум та нудьга невідомі.
Побажаю «бабусі-школі»
Процвітати і молодіти
Щоби «учні-онуки» й надалі
Поважали, як неньку діти!
Може, стіни і дах посивіють,
В школи вічна душа – вчителі!
Хай же Ваші серця не старіють
Живіть довго у мирі й добрі!

*Гаценко Ірина,
учениця 2-А класу*

Зміст

З цього починалася школа...	4
Мемуари Юрія Борисовича Попка, директора школи з 1982 року до 2010 року	7
Есе молодого директора	17
У цієї школи є велике майбутнє... <i>Валентина Рибаченко</i>	20
Рідна школа у спогадах професіоналів освітянської ниви	23
Слово надається випускникам...	60
А ви згадуєте рідну школу?	67
Замість післямови	73

